

Agenda 2030-delegationen

Fi 2016:01

Delredovisning från Agenda 2030-delegationen

(2 bilagor)

Sammanfattning

Som en del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling tillsatte regeringen i mars 2016 en delegation med uppgift att stödja och stimulera arbetet. Delegationen består av sju ledamöter under ledning av en ordförande och bistås av ett kansli. Kansliet bemannades med en kanslichef i mitten av juni 2016 och med två ytterligare sekreterare i slutet av augusti.

Av direktiven framgår att delegationen senast den 1 november 2016 ska lämna en delredovisning av den handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan som delegationen har i uppdrag att ta fram, samt ett förslag på digitala lösningar för informations- och kunskapsspridning. Mot bakgrund av att delegationen anser att en förankrad dialogprocess med olika intressenter är en förutsättning för att kunna presentera underbyggda förslag och att det under våren inte funnits något kansli som har kunnat bistå delegationen har arbetet i viss mån försenats. Delegationen redogör i denna delredovisning för att den angivna tidsplanen mot bakgrund av detta bör justeras. I delredovisningen beskriver delegationen vidare hur arbetet bedrivits hittills, hur den har tolkat sitt uppdrag samt hur den avser att arbeta för att leverera sitt uppdrag.

Sammanfattningsvis är delegationens tolkning av direktiven att det främst är två perspektiv som lyfts fram, dels ett vertikalt styrnings- och ledningsperspektiv, dels ett horisontellt perspektiv som bygger på dialog och förankring samt ett brett deltagande och gemensamt ägandeskap.

Delegationen planerar bl.a. att genomföra sektorsvisa dialoger och inledande kommundialoger under hösten 2016 samt tvärsektoriella dialoger under våren 2017. Vidare avser delegationen att under våren slutföra en första kartläggning av i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål och delmål samt översätta målen i nationell kontext. Till mars 2017 avser delegationen att lämna förslag på kommunikationsåtgärder inklusive digitala lösningar och i maj 2017 lämna förslag till översiktlig handlingsplan.

Bakgrund och historik

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 med 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Agendan trädde i kraft den 1 januari 2016 och ska vara vägledande för de beslut som FN och världens länder fattar under de efterföljande 15 åren. Länderna har därigenom åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. I korthet – skapa ett långsiktigt hållbart samhälle för alla. Agendans mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: de ekonomiska, sociala och miljömässiga. Agenda 2030 är inte juridiskt bindande, utan förutsätter vilja och engagemang hos länderna för att uppnås.

Hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling definierades i Brundtlandkommissionens rapport *Vår gemensamma framtid* (1987) som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Hållbar utveckling betyder således långsiktighet och en förståelse för och kunskap om framtida generationers utmaningar och behov. Detta innebär att barn- och ungdomsperspektivet är centralt i arbetet.

Vid FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 erkändes begreppet hållbar utveckling som en överordnad princip för FN:s arbete. Toppmötet antog också rekommendationer för att stärka institutionella strukturer och styrsystem för hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå samt en genomförandeplan med rekommendationer för det fortsatta arbetet med att genomföra Agenda 21 och övriga åtaganden från Riokonferensen 1992. Agenda 2030 bygger vidare på detta arbete och det arbete som genomförts inom ramen för bl.a. millenniemålen.

Agenda 2030 är ett historiskt dokument – för första gången finns en samlad strategi för hur alla världens länder gemensamt ska uppnå hållbar utveckling. Det unika med agendan är omfattningen, att målen är integrerade och odelbara och att den är universell dvs. den riktar sig till världens alla länder. Den är inte ett strategiskt dokument bland andra, utan är den samlade globala visionen för hur vi vill att världen ska se ut år 2030. För att nå de globala målen krävs att samtliga länder arbetar aktivt och att det sker en samordning mellan och inom världens länder. Inget land kan ensamt nå de globala målen i Agenda 2030.

Målen och delmålen är globala och allmängiltiga till sin natur och tar hänsyn till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt mellan länder. De är också satta med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Delmålen definieras som vägledande och globala. Varje regering sätter upp sina egna nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med

hänsyn tagen till nationella förhållanden. Varje regering beslutar även hur delmålen bör införlivas i planeringsprocesser, politik och strategier på nationell nivå.

Agenda 2030 erkänner att varje land står inför specifika utmaningar för att uppnå en hållbar utveckling, och understryker de särskilda utmaningar som de mest utsatta länderna står inför, i synnerhet afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, liksom de specifika utmaningar som medelinkomstländerna står inför. Även länder i konflikt-situationer behöver särskild uppmärksamhet. Att slutföra millenniemålen är ett naturligt första steg som också särskilt lyfts fram i Agenda 2030, men i och med att det är en agenda för hållbar utveckling och inte en biståndsagenda krävs betydligt bredare insatser.

Detta innebär även att de länder som har hunnit längre i sitt arbete kring hållbar utveckling ska fungera som ett lok i arbetet – dels se till att de själva uppfyller sin del, men också att de bidrar till genomförandet av agendan i andra länder. Arbetet med att genomföra agendan måste också göras mot bakgrund av att det sätt som de utvecklade länderna t.ex. konsumerar och producerar idag inte är hållbart i ett globalt perspektiv. Innovation, utveckling och smarta lösningar är därför avgörande för att skapa rättvisa och hållbara livssituationer för alla. Här spelar näringsliv och forskning en viktig roll.

En inkluderande arbetsmetod

Målen och delmålen i Agenda 2030 är resultatet av över två års arbete med offentliga samråd, samtal med civila samhället och andra berörda parter runtom i världen. I arbetet har särskild uppmärksamhet getts de fattigaste och mest utsattas röst.

För svensk del innebar den inkluderande arbetsmetoden att det parallellt med de internationella förhandlingarna om den nya agendan fördes en fortlöpande dialog med civilsamhället, näringslivet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och andra icke-statliga aktörer samt myndigheter. Det skedde bl.a. genom extern konsultation med representanter för cirka 130 olika

civilsamhällesorganisationer, näringslivsorganisationer, fackliga organisationer, policy- och forskningsinstitut och myndigheter. Syftet med konsultationerna var bl.a. att inhämta expertkunskap från relevanta svenska aktörer, att delge information om processen och förhandlingarna samt att inleda en bred förankring i Sverige om Agenda 2030.

Utöver dialog- och samrådstillfällen med olika aktörer ingick också ett antal representanter från civilsamhället, näringslivet, fackliga organisationer och policy- och forskningsinstitut i Sveriges officiella delegation till de mellanstatliga förhandlingarna i FN. Syftet med detta deltagande var bl.a. att ytterligare stärka Agenda 2030:s förankring i Sverige inför genomförandet. Sveriges inkluderande arbetsmetod har uppmärksammats internationellt.

Sverige och hållbar utveckling

Sveriges första samlade nationella strategi för hållbar utveckling lämnades till riksdagen 2002¹ och samma år beslutades att hållbar utveckling skulle komma till uttryck i regeringsformen.² Strategin var ett steg i arbetet med att integrera de tre dimensionerna; den ekonomiska, sociala och miljömässiga. Strategin hade två syften, dels att uppfylla det internationella åtagandet att presentera en strategi för hållbar utveckling till FN under 2002, dels att redovisa och planera arbetet med hållbar utveckling i Sverige.

I slutet av 2003 beslutade riksdagen om en ny svensk politik för en rättvis och hållbar global utveckling (PGU) som omfattade alla politikområden.³ Samma år inrättade regeringen ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid statsrådsberedningen. Kansliets uppgift var att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och att vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet.

---

¹ Nationell strategi för hållbar utveckling (skr.2001/02:172, bet. 2001/02:MJU16, rskr. 2001/02:315)

² Regeringsformen (1974:152) 1 kap.2§

³ Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112)

En första revidering av strategin för hållbar utveckling gjordes 2004 och den uppmärksammade åtagandena från FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 om bl.a. hållbara konsumtions- och produktionsmönster.⁴ I den reviderade skrivelsen pekade regeringen ut fyra strategiska framtidsfrågor och redogjorde för pågående och kommande arbete inom åtta kärnområden.

I och med inrättandet av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet i januari 2005 flyttades samordningskansliet för hållbar utveckling till det nya departementet. Kansliets uppgift var fortsatt att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och att vara idéskapande och pådrivande i det nationella och internationella arbetet. I början av 2005 inrättade regeringen det s.k. Hållbarhetsrådet under Boverket.⁵ Rådets uppgift var att arbeta med att underlätta ett genomförande av den svenska strategin för hållbar utveckling, särskilt på lokal och regional nivå. Hållbarhetsrådet och Boverket bildade tillsammans ett nationellt forum för hållbar utveckling.

I mars 2006 lämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med en vidareutveckling av den svenska strategin för hållbar utveckling från 2004.⁶ I skrivelsen presenterade regeringen en uppsättning indikatorer för hållbar utveckling, varav tolv valts ut som huvudindikatorer. Vidare lyfte regeringen fram fyra strategiska utmaningar som skulle stå i fokus under den kommande mandatperioden. Dessa strategiska utmaningar var; Bygga samhället hållbart, Stimulera en god hälsa på lika villkor, Möta den demografiska utmaningen och Främja en hållbar tillväxt. Skrivelsen behandlade också mer generellt vilka förutsättningar och verktyg som ansågs behövas för ett effektivt genomförande och för att hållbar utveckling som mål, metod och förhållningssätt skulle främjas.

---

⁴ Skr. 2003/04:129, bet. 2004/05: MJU3, rskr.2004/05:41

⁵ Hållbarhetsrådet hette ursprungligen Institut för ekologisk hållbarhet (IEH) och invigdes i juni 1999

⁶ Regeringens skrivelse 2005/06:126 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling

Hållbarhetsrådet avskaffades år 2007 mot bakgrund av att den nya regeringen ville ändra inriktning för hållbarhetspolitiken, bl.a. genom den då nybildade kommissionen för hållbar utveckling, den s.k. Hållbarhetskommisionen.⁷ Regeringens avsikt med kommissionen var att utveckla samverkan mellan näringsliv, politik och forskning på klimatområdet. Kommissionen verkade fram till 2009.

År 2010 beslutade regeringen att tillsätta miljömålsberedningen (M2010:04) vars uppgift är att lämna förslag till regeringen om hur Sveriges miljökvalitetsmål och generationsmål ska nås. Miljömålssystemet med miljökvalitetsmålen beslutades av riksdagen 1999 då även generationsmålet för miljömässig hållbarhet antogs.⁸ Miljömålsberedningen har hittills lagt fram nio betänkanden. Beredningens övergripande mandat gäller fram till år 2020.

För att möta de stora framtidsutmaningarna på olika områden tillsatte regeringen i november 2011 den s.k. Framtidskommissionen. Kommissionens syfte var att identifiera de samhällsutmaningar som Sverige står inför på längre sikt med särskilt fokus på den demografiska utvecklingen, hållbar tillväxt, integration, jämställdhet, demokrati och deltagande, samt rättvisa och sammanhållning. Kommissionens resultat presenterades i slutrapporten *Med sikte mot framtiden*.⁹

I Sverige har arbetet med hållbar utveckling med andra ord pågått under lång tid och är mer eller mindre uttalat inom alla politikområden, men har över tid haft ett starkare fokus på den miljömässiga dimensionen. Detta arbete – i kombination med det svenska samhället som bygger på en tradition av samförståndslösningar, tillit, starka institutioner och en välfärd med utbyggda socialförsäkringssystem samt ett aktivt civilsamhälle och ett innovativt och framgångsrikt näringsliv – har

---

⁷ Förordning 2007:1065

⁸ Prop. 2000/01:130 "Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier"

⁹ Ds 2013:19

bidragit till att Sverige kommer väl ut i analyser av olika länders förmåga att leverera mot målen i Agenda 2030.

I en rapport framtagen av Sustainable Development Solutions Network (SDSN) och den tyska Bertelsmann Stiftung användes tre olika metoder för att analysera och rangordna världens länder gällande förutsättningar att nå agendans mål och delmål.¹⁰ Oberoende av vilken metod som använts hamnar Sverige på första plats bland de 147 länder som analyseras (34 länder ingår inte på grund av bristande tillgång på uppgifter). Sverige har med andra ord en särskilt gynnsam ställning att driva på såväl det nationella som det globala arbetet med Agenda 2030.

Att Sverige faller väl ut i internationella jämförelser innebär samtidigt inte att takten i det nationella arbetet kan slås av. Stockholm Environment Institute (SEI) har i sin rapport *Sustainable Development Goals for Sweden: Insights on Setting a National Agenda* gjort bedömningen att kritiska områden för svensk del är bl.a. utbildning, sysselsättning, jämlikhet, konsumtion, klimatfrågan samt hav och marina resurser.¹¹ Även OECD har pekat på områden där Sverige har en tydlig förbättringspotential och det finns flera områden där utvecklingen är negativ. Hur Sverige rankas i relation till andra länder säger därför inte särskilt mycket om vad som behöver göras. Det som är intressant att mäta i arbetet med agendan är vilka framsteg som görs i relation till det nationella utgångsläget och vilken förändring som sker över tid.

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. En förutsättning för genomförandet är att det sker på samtliga nivåer inom den offentliga förvaltningen och att det finns ett brett engagemang och en god uppslutning från såväl

---

¹⁰ Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?
C. Kroll (2015)

¹¹ Sustainable Development Goals for Sweden: Insights on Setting a National Agenda N. Weitz, Å. Persson, M. Nilsson and S. Tenggren (2015)

civilsamhället, näringslivet, arbetsmarknadens parter och forskarsamhället som enskilda medborgare.

Alla statsråd är ansvariga för att implementera agendan inom sina respektive ansvarsområden. Civilminister Ardalan Shekarabi ansvarar för att samordna den nationella implementeringen, vilket inkluderar kommuner och landsting liksom statliga myndigheter och regeringskansliet. Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat Isabella Lövin leder arbetet med den internationella implementeringen genom politik för global utveckling (PGU) och biståndet.

Vid antagandet av agendan tog statsminister Stefan Löven även initiativ till en informell högnivågrupp tillsammans med åtta andra länder (Brasilien, Colombia, Liberia, Sydafrika, Tanzania, Tyskland, Tunisien och Östtimor), för att bidra till fortsatt politiskt engagemang på högsta nivå till stöd för arbetet med att genomföra Agenda 2030.

Delegationens uppdrag

Som en del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling tillsatte regeringen i mars 2016 en delegation med uppgift att stödja och stimulera arbetet. Delegationens mandat löper fram till mars 2019.

Enligt direktiven är delegationens uppdrag att:

- ta fram en handlingsplan i samråd med samtliga berörda parter,
- förankra Agenda 2030 genom en bred dialog och
- lämna förslag till digitala lösningar som kan användas för att sprida kunskap, goda exempel och information mellan olika aktörer.

Delegationens tolkning av direktiven är att det främst är två perspektiv som lyfts fram, dels ett vertikalt styrnings- och ledningsperspektiv, dels ett horisontellt perspektiv som bygger på förankring och gemensamt ägandeskap samt ett brett deltagande och dialog. Båda perspektiven är avgörande för genomförandet.

En sammanhållen styrning

En utmaning i genomförandet av Agenda 2030 är att skapa förståelse för att det i grunden handlar om en omfattande transformation av samhället. Det är en historisk resolution där världens länder har förbundit sig att tillsammans arbeta för en hållbar och rättvis värld. Agendan är därför inte en lista med mål och delmål som ska bockas av, utan är snarare fråga om ett förhållningssätt och i många delar en styrningsfråga – agendan måste genomsyra all politik och verksamhet.

Den offentliga förvaltningen har en central roll för genomförandet av agendan. Det är inom ramen för beslut inom den offentliga förvaltningen som avvägningarna mellan de tre delarna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet måste göras. Förvaltningens betydelse avspeglas bl.a. i att OECD nyligen, i samarbete med regeringskansliet, anordnade en konferens om styrning.¹² En rättsäker och effektiv förvaltning stärker möjligheterna att uppnå agendans mål.

Sverige har en offentlig förvaltning som i grunden fungerar väl, men som ställs inför utmaningar och allt mer komplexa samhällsproblem. Detta ställer stora krav på både organisationerna i sig och på verksamheterna, inte minst i arbetet med hållbar utveckling. En allt större komplexitet riskerar medföra att lösningarna på problemen blir kortsiktiga och söks inom snäva stuprör snarare än genom att försöka hitta långsiktiga och integrerade lösningar.

Ett framgångsrikt genomförande av Agenda 2030 förutsätter att hållbar utveckling genomsyrar styrning och ledning på högsta nivå. Ett engagerat och genuint ledarskap som tar sig an utmaningar kring långsiktighet och sektorsövergripande problem krävs för att driva arbetet framåt på alla nivåer. Statskontorets utvärdering av PGU visade på vikten av att horisontella frågor måste

---

¹² Steering and Implementing the Sustainable Development Goals – the Role of the Centre of Government, Stockholm 25-26 oktober 2016.

finnas högt upp i beslutshierarkin och inte hanteras som en separat fråga.¹³

För att genomföra agendan är det också en nödvändighet att styrkedjorna håller ihop. Här spelar styrningen av de statliga myndigheterna en viktig roll. För att myndigheterna ska kunna arbeta med agendan måste de i såväl regleringsbrev som i myndighetsinstruktioner ges förutsättningar att i sin verksamhet arbeta med genomförandet. Styrningsaspekterna uppmärksammades också i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1). Där anförde regeringen att det behövs utvecklade former för styrning och att den avser att initiera ett arbete med att stimulera metodutveckling samt att utveckla styrning och uppföljning. Delegationen instämmer i att det krävs utvecklade former för styrning, inte minst som en avgörande faktor för hur väl Sverige kommer att lyckas med genomförandet av Agenda 2030.

Vikten av styrning och ledning är lika stor på lokal och regional nivå. Styrningen inom kommuner och landsting behöver bedrivas så att agendan kan genomföras ute i verksamheterna. När det gäller kommuner och landsting finns det faktorer som komplicerar t.ex. variationer i geografiskt läge och storlek, befolkningsstorlek och sammansättning. Detta innebär bland annat stora skillnader när det gäller de kommunala organisationernas förutsättningar att hantera den statliga styrningen. Därför är det nödvändigt att staten i sin styrning av den lokala och regionala nivån också ger goda förutsättningar för genomförandet av agendan.

Riksdagen spelar också en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030. Agendan sträcker sig över en tidsperiod på 15 (nu 14) år och därmed över flera mandatperioder. Riksdagen är därför viktig både som förvaltare och granskare av att frågan inte nedprioriteras.

---

¹³ Politik för global utveckling – regeringens gemensamma ansvar?, Statskontoret 2014:1.

Förankring och dialog

Enligt direktiven är dialog och förankring med statliga myndigheter, kommuner, landsting, samverkansorgan, arbetsmarknadens parter, civilsamhället, näringslivet och forskarsamhället en viktig aspekt för att säkerställa ett framgångsrikt genomförande.

Delegationen anser att en inkluderande arbetsmetod är avgörande även i framtagandet av en handlingsplan, vilket har bekräftats i de möten som genomförts hittills. Det finns ett stort intresse och vilja att bidra med kunskap och expertis och denna input är nödvändig för att delegationen ska kunna presentera ett underbyggt och förankrat förslag. Den inkluderande arbetsmetoden var en framgångsfaktor i framtagandet av agendan och skapade både legitimitet och ett gemensamt ägandeskap bland de parter som bidrog. Det är viktigt att betona att dialogen och förankringen i det nationella genomförandet måste nå ännu bredare och involvera även nya aktörer. Agenda 2030 måste transformeras till att även vara en nationell, regional och lokal fråga.

En inkluderande och förankrad metod kräver tid och resurser. Risken med en handlingsplan som inte är framtagen i samråd med berörda aktörer är att viktiga perspektiv förbises, samt att det engagemang och momentum som byggts upp inför och efter antagandet av agendan går förlorat.

Handlingsplan

Arbetet mot en hållbar utveckling innebär stora möjligheter, men kommer också att kräva stora omställningar både i sätt att tänka och agera. Ett förslag till handlingsplan bör därför utformas så att den genererar handlande från hela samhället och säkerställer ett successivt förändringsarbete. Handlingsplanen bör därför inte ses som ett slutligt dokument utan något som behöver uppdateras och revideras kontinuerligt. Den översiktliga handlingsplan som ska presenteras för regeringen ska enligt direktiven innehålla ett antal identifierade åtgärder som regeringen bör vidta för att säkerställa Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationens ambition är att förslagen ska vara en del i

ett långsiktigt nationellt arbete för hållbar utveckling som löper över mandatperioderna.

Det är viktigt att understryka att implementeringen av agendan redan pågår inom såväl offentlig som privat sektor och inom civilsamhället. Att implementeringen pågår parallellt som en handlingsplan ska tas fram ställer särskilda krav på arbetet. Det krävs att arbetet även beaktar åtgärder som är planerade eller i färd med att genomföras. Handlingsplanen ska med andra ord tas fram i en föränderlig kontext. Att arbetet pågår på samtliga nivåer och bland olika aktörer är en förutsättning för att nå målen och behöver reflekteras i de åtgärder som föreslås. Det ställer dock krav på att arbetet med handlingsplanen genomförs i nära samverkan med samtliga aktörer.

Kartläggning och analys

För att kunna presentera ett förslag till handlingsplan behövs en analys av var Sverige befinner sig idag i förhållande till agendans mål och delmål och vad som ytterligare krävs för att nå dessa. Med andra ord behöver kartan ritas. Vad innebär agendan i en svensk kontext? Hur väl uppfyller Sverige målen? Var finns hålen och målkonflikterna? Och var finns möjligheter och synergier genom t.ex. sektorsöverskridande arbete?

En sådan analys kräver ett brett arbete. Agendan är en fortsättning på många års arbete internationellt, nationellt och lokalt och det finns ett stort antal strategier med inriktning mot hållbar utveckling som kan kopplas till Agenda 2030. Den existerar med andra ord inte i ett vakuum. Delegationen ska inte bara översätta agendan till en lista med åtgärder, utan ta fram en handlingsplan som bygger på en bedömning av de insatser som görs i dagsläget och vad som ytterligare krävs för att nå målen.

Sveriges senaste samlade strategi för hållbar utveckling reviderades 2006. Politikens inriktning har även därefter varit att arbeta mot en hållbar utveckling på olika sätt, men det har inte funnits någon sammanhållen uppföljning av arbetet. Uppföljningen har istället skett inom ramarna för olika områden, exempelvis

miljömålssystemet, folkhälsomålen och utbildningsmålen.

Mot denna bakgrund krävs det ett omfattande arbete för att få en överskådlig helhetsbild av i vilken utsträckning Sverige idag lever upp till agendan. För länder med en nationell strategi kring hållbar utveckling (t.ex. Tyskland och Finland) har det första steget varit att jämföra den mot Agenda 2030. I Sveriges fall handlar det om att först få en samlad bild av vilka policies, strategier och nationella mål som finns för att sedan se hur de täcker in målen i agendan, om de efterföljs och leder till måluppfyllnad. I kartläggnings- och analysarbetet kommer även slutrapporterna från Framtidskansliets analysgrupper att beaktas i de delar som berör Agenda 2030 nationellt och globalt.

Under våren 2016 gav regeringen, som ett första steg i kartläggningsarbetet, 86 statliga myndigheter i uppdrag att senast den 31 augusti redogöra för hur deras verksamhet förhåller sig till Agenda 2030. Ytterligare några myndigheter valde att svara. De åtta målsvariga myndigheterna inom miljömålssystemet hade även i uppgift inom regeringsuppdraget att särskilt kartlägga hur målen och delmålen i agendan förhåller sig till miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Rapporterna visar att för vissa myndigheter är kopplingen till ett eller flera mål och delmål självklar, medan andra myndigheter inte ser lika tydliga kopplingar. Det är därför viktigt att myndigheterna får mer kunskap och stöd kring vad Agenda 2030 betyder i den nationella kontexten och hur den egna verksamheten relaterar till de globala målen.

Ytterligare ett steg i att få en bild av var Sverige befinner sig i relation till Agenda 2030 är att göra en kartläggning av övriga sektorer. För att de ska få motsvarande möjlighet som myndigheterna att ge sin bild av hur de relaterar och bidrar till målen och delmålen har delegationen bjudit in till sektorsvisa dialogmöten och kommer under november-december att träffa representanter från civilsamhället och näringslivet. Under hösten påbörjas även dialoger med kommuner, landsting och samarbetsorgan. Dialogerna syftar även till att visa på hur olika initiativ och samverkansprojekt

som pågår i olika sektorer kring hållbar utveckling redan är en del av uppfyllandet av agendan och att Agenda 2030 inte är ett separat projekt som ska ske utöver ordinarie verksamhet.

Delmålen i agendan är formulerade på ett sätt som kräver att varje land tar ställning till vad de innebär i en nationell kontext. Varje delmål kan inte automatiskt översättas till ett antal åtgärder, utan det behövs ett resonemang kring hur de ska tolkas. Delegationen kommer därför som ett nästa steg, efter de sektorsvisa dialogerna, bland annat bjuda in till tvärsektoriella dialoger för diskussion kring detta.

Målkonflikter och synergier

Hållbar utveckling som övergripande metod eller ramverk innebär att alla beslut ska utformas på ett sätt som beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna i ett längre tidsperspektiv. Det innebär att det ofta uppstår målkonflikter när de tre dimensionerna ska integreras och avvägningar behöver göras.

En stor utmaning i arbetet med Agenda 2030 är komplexiteten och att identifiera och analysera de eventuella målkonflikter som uppstår mellan olika mål och delmål, samt att hitta och utnyttja synergieffekter. Agendan är en långsiktig strategi och därmed krävs även förmågan att genomföra långsiktiga bedömningar. Dessa bedömningar bör ta hänsyn till utvecklingen inom ett flertal områden, samt hur relationerna mellan områdena ser ut över tid.

Ett potentiellt verktyg i arbetet är att med hjälp av datamodeller genomföra integrerade analyser, samt att ta fram och utveckla möjliga framtidsscenarier. Sådana modeller kan ge en bild av vad resultatet blir om Sverige fortsätter med samma politik och åtgärder som idag, men i en omvärld som förändras. Metoden kan även underlätta en analys av målkonflikter och visa på vilka kombinationer av insatser som ger bäst utfall på lång sikt. Denna typ av modeller kan också användas som diskussionsverktyg i dialoger med myndigheter och andra aktörer. Modeller och kompletterar och

underbygger den analys som görs i övrigt och skulle ge en tyngd åt de förslag till åtgärder som slutligen presenteras i handlingsplanen. Det är också ett sätt att identifiera synergieffekter – att se vilka insatser som ger bäst effekt.

Delegationen avser att undersöka hur den här typen av modeller kan fungera som ett verktyg i analysarbetet och i framtagandet av effektiva åtgärdsförslag till en handlingsplan.

Angränsande utredningar

Parallellt med delegationens arbete pågår ett stort antal statliga utredningar inom områden som berör Agenda 2030 och hållbar utveckling t.ex. Kommissionen för jämlik hälsa, Fossilfritt Sverige, En nationell miljösamordnare, Tillitsdelegationen, Valfärdsutredningen, Indelningskommittén, Utredningen cirkulär ekonomi och Energikommissionen. Delegationen ser att en nära dialog med angränsande utredningar är en viktig del i arbetet. För avslutade utredningar och där beredning pågår finns behov av att föra en nära dialog med regeringskansliet kring hur förslagen kommer att tas omhand. Delegationen har även för avsikt att genomföra en konferens där relevanta pågående och avslutade utredningar bjuds in att diskutera sina förslag i förhållande till agendan.

Delegationen har också inlett en dialog med Vetenskapliga rådet för hållbar utveckling (VRHU), för att se var det finns lämpliga områden för samarbeten t.ex. i form av analys och seminarier. VRHU gör för närvarande en översiktlig analys av forskningsaspekterna i de rapporter som myndigheterna inkommit med till regeringskansliet. Delegationen gör bedömningen att analysen kommer att utgöra ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet med handlingsplanen.

Kommunernas särskilda roll

Av direktiven framgår att det är av särskilt stor betydelse att Agenda 2030 genomförs på lokal och regional nivå genom att kommuner, samverkansorgan, landsting, länsstyrelser och andra statliga myndigheter

verkar och samråder med exempelvis näringslivet, arbetsmarknadens parter och civilsamhället.

Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna företrädesvis lokala. Detta gäller inte minst den globala urbaniseringstrenden, där en stor del av lösningarna ligger i hållbar och innovativ stadsutveckling. Utveckling av städerna och samspelet mellan stad och landsbygd är troligen en avgörande faktor om agendans mål ska nås.

Kommuner och landsting har en central roll i arbetet med hållbar utveckling. Det är i kommunerna som globala åtaganden, internationell rätt och EU-rätt samt nationell lagstiftning ska omsättas i praktisk handling. Det är på den lokala och regionala nivån som de flesta kontakterna med medborgare, näringsliv och civila samhället sker. De globala målen berör ett stort antal områden som svenska kommuner och landsting redan arbetar aktivt med, till exempel folkhälsofrågor, klimat- och miljö, en effektiv och hållbar offentlig upphandling och demokratisk samhällsstyrning på alla nivåer. Arbetet med Agenda 2030 kommer in som ett viktigt verktyg i detta arbete. Det gäller att internalisera arbetet i såväl i den politiska beslutsstrukturen som i utförandet av verksamheterna. Som ett led i det praktiska arbetet på lokal och regional nivå krävs fortsatt arbete med integrering av de tre dimensionerna av hållbarhet samt en växelverkan mellan lokala och regionala planer och strategier.

Det lokala hållbarhetsarbetet fick ett genomslag genom arbetet med Agenda 21 och det finns ett stort engagemang i de svenska kommunerna som behöver tas tillvara. Lokalt och regionalt pågår arbete med hållbar utveckling, men det har kommit olika långt. Delegationen avser att bl.a. genom kommundialogerna fånga upp det engagemang som finns och det arbete som pågår, samt stimulera vidareutveckling. SKL är en viktig part i detta arbete.

Uppföljning och indikatorer

Relevant och tillförlitlig uppföljning av agendans mål och delmål är avgörande för att nå framgång och skapa

delaktighet i arbetet, såväl internationellt som nationellt. Agendans unika uppbyggnad med globala, integrerade och odelbara mål innebär att samtliga länder på en global nivå kommer att utvärderas utifrån samma indikatorer. Det kommer att underlätta jämförelsen mellan resultat av olika insatser och bidra till att sprida kunskap och effekt av olika metoder mellan länder.

Sverige medverkar i arbetet med framtagandet av det globala indikatorramverket via Statistiska Centralbyrån (SCB) som sitter med i expertgruppen Inter-agency Expert Group on SDG Indicators (IAEG-SDG). Förslag till omkring 290 globala indikatorer har tagits fram, varav cirka en tredjedel bygger på traditionell statistik, medan övriga helt eller delvis kräver modellering och expertbedömningar av policys, lagstiftning etc. OECD och Eurostat har parallellt tagit fram rapporter som visar vilka typer av internationellt harmoniserade data som de har tillgång till och som kan visa ländernas utveckling i relation till de olika målen. Uppföljning på global nivå kommer att presenteras av FN.

För en del av målen finns det god tillgång på statistik, men det förekommer att indikatorerna är formulerade så att det saknas data för just det som efterfrågas. Erfarenheter från tidigare uppföljning på EU-nivå visar att det tar tid att få fram internationellt harmoniserade data och att tolka policymål med hjälp av sådana. Sverige anses ligga långt framme både data- och policymässigt, men likafullt är det många frågetecken som återstår att hantera innan det går att se på vilka sätt som agendan kan följas upp. Framförallt är det ambitionen att göra integrerade bedömningar som är en ny fråga att hantera för alla länder.

Enligt direktiven ska en övergripande handlingsplan innehålla förslag på ändamålsenliga former för uppföljning av genomförandet på lokal, regional och nationell nivå. Det globala ramverket för uppföljning ska ligga till grund för den nationella uppföljningen och arbetet med att ta fram indikatorer ska i möjligaste mån utgå från befintliga uppföljningssystem, befintlig data och könsuppdelad statistik.

Indikatorer som ska mäta hur Sverige förhåller sig till målen och delmålen behöver arbetas fram parallellt med framtagandet av handlingsplanen för det nationella genomförandet. Detta för att möjliggöra uppföljning och analys på de nivåer och för områden som bedöms som särskilt relevanta ur en svensk kontext och där särskilda insatser kan komma att krävas.

Tidigare erfarenhet visar att i arbetet med att ta fram hållbarhetsindikatorer är det viktigt att tänka på vilka som är mottagare av uppgifterna och vad aktörerna förväntas att göra med informationen. I Sverige är det t.ex. av stort intresse vad berörda myndigheter, kommuner, näringsliv, civilsamhälle m.fl. ser för behov av åtgärder och vilken typ av uppföljning som kan bidra till att driva utvecklingen framåt i riktning mot agendans mål. Indikatorerna ska inte bara mäta utvecklingen, utan också fungera som verktyg för aktörerna både på kort och lång sikt för att se vad som behöver förändras och hur olika metoder och initiativ fungerar i förhållande till de uppsatta målen.

Inom miljöområdet finns sedan många år miljöräkenskapssystemet där samverkan mellan miljö och ekonomi kan analyseras, men inom det sociala området saknas motsvarande system. För att säkerställa uppföljning av hela agendan behöver det arbetet utvecklas. Detta är komplicerat och tidskrävande, men utan en uppföljning som tar samlad hänsyn till de tre dimensionerna finns risk för att en viktig aspekt med agendan undergrävs. SCB har fått ett regeringsuppdrag att utveckla indikatorer för välfärdsmått där de tre perspektiven ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska beaktas. Uppdraget ska redovisas i december 2016 och skulle kunna utgöra en grund för det fortsatta arbetet med uppföljning och indikatorer.

För att ha en nationell överblick, samordna uppföljningen och undvika dubbelarbete bör arbetet i Sverige koordineras. Delegationen har inlett en dialog med SCB kring arbetet med nationell uppföljning och indikatorer.

Kommunikation

Hur framgångsrikt Sverige är i genomförandet av Agenda 2030 är beroende av att det finns kunskap kring frågan. Alla parter, från den enskilde medborgaren till ledningen inom olika sektorer, måste kunna förstå vad agendan innebär, hur de ska förhålla sig till den och hur de kan bidra till framgång. Det finns med andra ord en stor bredd bland målgrupperna i kommunikationsarbetet, allt från de som redan arbetar aktivt till de som inte alls känner till agendan.

Det krävs därför en god pedagogik i kommunikationen kring agendan, dels för att alla ska förstå vad den innebär i en svensk kontext, dels för att den inte ska ses som något som löper parallellt med eller utöver ordinarie verksamhet. Det är en balansgång mellan att förmedla att mycket av det som redan görs bidrar till att uppnå målen, samtidigt som ”business as usual” inte är ett alternativ om målen ska uppnås.

Det finns starka inslag av utbildning och folkbildning i kommunikationsfrågan. Här spelar civilsamhället en viktig roll, där de genom sin verksamhet erbjuder plattformar för livslångt lärande och kan fungera som ett forum för diskussioner kring vad agendan innebär i en svensk kontext. Erfarenheten från bl.a. Agenda 21-arbetet pekar på vikten av gräsrotsengagemang och att alla kan se sin roll och möjlighet att bidra. Ambitionen bör därför vara att det paradigmskifte som Agenda 2030 faktiskt innebär – en gemensam global vision att skapa ett långsiktigt ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart samhälle – också avspeglas i ett brett folkligt engagemang.

I direktiven uppdras delegationen ta fram förslag på digitala lösningar för att sprida forskning och goda exempel samt främja kunskaps- och informationsutbyte mellan olika aktörer. Delegationen anser att sådana förslag på lösningar måste vara del av ett större strategiskt tänk kring den nationella Agenda 2030-kommunikationen. För att få önskat genomslag räcker det inte bara med t.ex. en hemsida, utan det kan handla om allt från en informationskampanj till konkreta

verktyg och underlag som olika aktörer har behov av och kan använda sig av i sitt arbete.

Som framgår gör delegationen bedömningen att det finns behov av breda kommunikationsinsatser som innefattar digitala lösningar men som även kan innefatta andra åtgärder. Delegationen avser att lämna ett förslag på sådana åtgärder 1 mars 2017. Mot bakgrund av Sidas uppdrag kring Agenda 2030-kommunikation har delegationen även inlett en dialog med dem kring samarbete och framtida kommunikationsinsatser.

En justerad tidplan

Det finns ett stort intresse och engagemang för Agenda 2030 bland olika aktörer i Sverige. Som framgår i denna delredovisning anser delegationen att en fortsatt bred dialog, förankring och gemensamt ägandeskap är nyckeln till framgång i genomförandet. Detta är en bild som bekräftats i de möten som delegationen haft hittills med olika aktörer.

Enligt direktiven ska delegationen presentera ett fullständigt förslag på handlingsplan 1 mars 2017. Delegationen anser att denna tidsplan behöver justeras av följande skäl:

- dialog, förankring och att skapa ett gemensamt ägandeskap tar tid, men är nödvändigt för att ta fram ett underbyggt förslag,
- dialogerna som ska ske under hösten 2016 och våren 2017 är en viktig del i arbetet med att skapa en översiktlig helhetsbild,
- förslag till digitala lösningar utgör endast en del av en större kommunikationsstrategi och därför behövs en mer utförlig analys och
- arbetet i viss mån har försenats mot bakgrund av att det under våren inte funnits något kansli som har kunnat bistå delegationen.

Delegationen föreslår därför följande tidsplan:

- 1 mars 2017 – förslag på kommunikations-åtgärder, inklusive digitala lösningar, och delrapportering om delegations fortsatta arbete
- 31 maj 2017 – förslag till översiktlig handlingsplan
- 1 mars 2018 – redovisning av det fortsatta arbetet samt eventuella revideringar av handlingsplanen och ytterligare kompletterande förslag till åtgärder
- 11 mars 2019 – slutredovisning med förslag på hur arbetet fortsatt ska bedrivas.

Delegationen framställer genom detta en begäran om att tidplanen enligt dir. 2016:18 justeras enligt ovanstående förslag.

Stockholm 1 november 2016

Parul Sharma (ordförande)

Johan Hassel

Mattias Klum

Ingrid Petersson

Johan Rockström

Johanna Sandahl

Ida Texell

/Katarina Sundberg
Kristin Frilund
Susanna Norberg

Bilaga 1: Direktiv 2016:18 Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling

Bilaga 2: Att förändra vår värld - Agenda 2030 för hållbar utveckling

Kommittédirektiv

Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling

**Dir.
2016:18**

Beslut vid regeringssammanträde den 10 mars 2016

Sammanfattning

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. En kommitté i form av en nationell delegation ges därför i uppdrag att stödja och stimulera arbetet med Sveriges genomförande av agendan. Det innefattar Sveriges agerande både för att genomföra agendan nationellt och för att bidra till det globala genomförandet av agendan. I uppdraget ingår att ta fram förslag till en övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan. Delegationen ska vidare förankra Agenda 2030 och dess mål samt genomföra en bred dialog om hållbar utveckling med länsstyrelser och andra myndigheter, företrädare för samverkansorgan, landsting, kommuner, arbetsmarknadens parter, näringsliv, civilsamhället och forskarsamhället. Delegationen ska även främja informations- och kunskapsutbyte mellan dessa aktörer och med relevanta internationella aktörer.

Delegationen ska senast den 1 november 2016 lämna en delredovisning av handlingsplanen för Sveriges genomförande av Agenda 2030, som ska innehålla en översiktlig helhetsbild av i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål och delmål, inklusive en redovisning av på vilka områden det behöver vidtas ytterligare åtgärder. Delegationen ska senast den 1 mars 2017 lämna ett fullständigt förslag till handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan.

Delegationen ska senast den 1 november 2016 lämna förslag till digitala lösningar som kan utvecklas för att främja informations- och kunskapsspridning om hållbar utveckling.

Delegationen ska senast den 1 november 2016, 1 mars 2017 och 1 mars 2018 lämna redovisningar för hur den utfört sitt arbete. En slutredovisning av arbetet ska lämnas senast den 11 mars 2019.

Agenda 2030 för hållbar utveckling

FN:s generalförsamling antog i september 2015 en resolution, Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development A/RES/70/1, som innehåller en 15-årig agenda för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling kopplat till fattigdomsbekämpning, fortsättningsvis benämnd Agenda 2030.

I Agenda 2030 redovisas FN:s medlemsstaters avsikt att mellan 2016 och 2030 utrota fattigdom och hunger i hela världen, bekämpa ojämlikhet inom och mellan länder samt bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen. I detta arbete ska mänskliga rättigheter värnas, jämställdhet uppnås och kvinnors och flickors egenmakt främjas och det långsiktiga skyddet för planeten och dess naturresurser garanteras. I agendan redovisas vidare avsikten att skapa förutsättningar för hållbar, inkluderande och varaktig ekonomisk tillväxt, hälsosamma liv och välbefinnande för alla i alla åldrar, delat välstånd och anständiga arbetsvillkor för alla.

Agenda 2030 består av en politisk deklaration, 17 mål och 169 delmål samt förutsättningar och åtgärder för genomförande, uppföljning och översyn. Generalförsamlingens resolution 69/313, Addis Abeba Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development, (kallad Addis-agendan), är slutdokumentet från FN:s konferens för utvecklingsfinansiering 2015 och innehåller överenskomna åtgärder för att uppnå hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling samt fattigdomsbekämpning. Addis-agendan utgör en integrerad del av Agenda 2030 och

genomförandet av den utgör en viktig förutsättning för att alla länder ska kunna uppnå målen i Agenda 2030.

Av Agenda 2030 framgår att uppfyllelsen av agendans mål och delmål syftar till att gagna alla människor i samhällets ekonomiska och sociala grupper samt att förverkliga mänskliga rättigheter och att uppnå jämställdhet. Hållbar utveckling ska uppnås genom att balansera och förena ekonomisk, social och miljömässig utveckling. I agendan anges vidare att särskild uppmärksamhet ska ägnas situationen och behoven hos fattiga och marginaliserade människor, olika sårbara grupper samt kvinnor och flickor. Samtliga FN:s medlemsstater har åtagit sig att genomföra denna universella agenda.

Målen och delmålen i agendan är resultatet av över två års samråd och samtal med det civila samhället och andra berörda parter runt om i världen, Dessa samråd och samtal har skapat förutsättningar för delaktighet hos aktörer, vilket underlättar agendans genomförande.

Målen för Agenda 2030 är att

1. avskaffa fattigdom i alla dess former överallt,
2. avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk,
3. säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar,
4. säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla,
5. uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt,
6. säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla,
7. säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla,
8. verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla,
9. bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation,

10. minska ojämlikheten inom och mellan länder,
11. göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara,
12. säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster,
13. vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser,
14. bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling,
15. skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald,
16. främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer samt
17. stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Uppföljning och översyn av ländernas genomförande av agendan ska ske på nationell, regional och global nivå. Den nationella uppföljningen ska ligga till grund för uppföljningen på regional och global nivå. För att säkra att genomförandet av Agenda 2030 bidrar till att förverkliga mänskliga rättigheter och att jämställdhet uppnås ska uppföljnings- och översynsprocesser på alla nivåer genomsyras av såväl ett rättighets- och jämställdhetsperspektiv som fattiga människors perspektiv på utveckling.

Behovet av en delegation

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. Agendan och de 17 målen ligger i stora delar i linje med de mål som riksdagen fastställt inom olika politikområden. Inom flera områden finns redan i dag initiativ, handlingsplaner och strategier som kan bidra till att

uppfylla agendans mål. Det finns dock behov av att få en överskådlig helhetsbild av i vilken utsträckning som Sverige i dag lever upp till agendans mål och av vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att genomföra agendan i Sverige.

Genomförandet av agendan kan innebära att målkonflikter uppstår. Det är därför viktigt att skapa förutsättningar för ett arbete utifrån en helhetssyn där sambanden mellan hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling framgår och där synergieffekter och målkonflikter hanteras. Sveriges politik för global utveckling, förkortad PGU, som presenterades i propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) är ett centralt verktyg för genomförandet av Agenda 2030. Enligt PGU ska bl.a. politiska beslut som fattas i Sverige också ta hänsyn till effekter för länder och människor som befinner sig i fattigdom.

Det är viktigt att både statliga och icke-statliga aktörer engageras och deltar vid genomförandet av agendan på lokal, regional och nationell nivå. Genom att använda en inkluderande förankringsprocess och bjuda in olika aktörer att ta del av kunskap och erfarenheter skapas förutsättningar för att nå ett brett engagemang. Det är av särskilt stor betydelse att Agenda 2030 genomförs på lokal och regional nivå genom att kommuner, samverkansorgan, landsting, länsstyrelser och andra statliga myndigheter verkar och samråder med exempelvis näringslivet, arbetsmarknadens parter och civilsamhället.

Det finns mot denna bakgrund ett behov att inrätta en delegation för genomförandet av Agenda 2030.

Uppdraget

En nationell delegation inrättas för att i samråd med kommuner, samverkansorgan, landsting, statliga myndigheter, forskarsamhället, arbetsmarknadens parter, näringslivet och civilsamhället, stödja och stimulera arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030. Sveriges goda erfarenheter från genomförandet av Agenda 21 bör tillvaratas i detta arbete.

Ett samlat svenskt genomförande av agendan

Delegationen ska ta fram ett förslag till övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av Agenda 2030, som innehåller såväl nationella som internationella perspektiv och åtaganden. I uppdraget ingår att med stöd av analyser och underlag från statliga myndigheter och andra aktörer göra en kartläggning och bedömning av i vilken utsträckning som Sverige uppfyller agendans mål och delmål, inklusive en redovisning av på vilka områden som ytterligare åtgärder behöver vidtas. Delegationen ska i sitt förslag till handlingsplan i möjligaste mån utgå ifrån beslutade mål, strategier och handlingsplaner, på såväl nationell nivå som EU-nivå, som kan ha betydelse för genomförandet av Agenda 2030. Delegationen ska fokusera på åtgärder som är nödvändiga för att Sverige ska kunna genomföra agendan och nå målen nationellt och som bidrar till genomförandet av agendan på global nivå. Vid framtagandet av förslaget ska delegationen beakta möjliga synergier och konflikter mellan målen samt redovisa dem i handlingsplanen. Förslaget till handlingsplan ska, utifrån identifierade behov, innehålla förslag till åtgärder som regeringen behöver vidta för att genomföra agendan. Delegationen ska beakta Agenda 2030 i dess helhet, inklusive Addis-agendan. I detta arbete ska samtliga berörda aktörer ges möjlighet att delta och bidra med sina kunskaper.

Om något av förslagen i handlingsplanen påverkar det kommunala självstyret, ska inte bara dess konsekvenser redovisas, utan också de särskilda avvägningar som lett fram till förslaget.

Delegationen ska vid framtagandet av förslaget till handlingsplan respektera arbetsmarknadens parter autonomi och den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Uppföljningen av genomförandet utgör en viktig del av arbetet med Agenda 2030 eftersom den möjliggör att stater kan hållas ansvariga för att förverkliga de åtaganden som följer av agendan. Delegationens förslag till övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av Agenda 2030 ska därför också innehålla förslag till ändamålsenliga former för uppföljning av

genomförandet på lokal, regional och nationell nivå i Sverige. Dessa förslag ska i möjligaste mån baseras på befintlig könsuppdelad statistik samt etablerade uppföljningsstrukturer och samrådsformer. Delegationen ska vidare beakta de globala indikatorer, utgångspunkter och riktlinjer för uppföljning av agendans mål och delmål (inklusive medel för genomförande) som planeras beslutas i FN under 2016.

Delegationen ska vid behov även bistå Regeringskansliet med underlag inför uppföljning och rapportering.

Förankring

Delegationen ska förankra Agenda 2030 och dess mål samt utveckla en bred dialog om hållbar utveckling med länsstyrelser och andra myndigheter, samverkansorgan, landsting, kommuner, arbetsmarknadens parter, näringsliv, ideella organisationer och forskarsamhället.

Informations- och kunskapsutbyte

En ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling förutsätter samordning av olika sektorer och intressen samt väl fungerande och balanserade helhetslösningar och avvägningar. Det finns i dag många initiativ och samarbeten som ur olika perspektiv bidrar till att skapa bättre förutsättningar för en hållbar utveckling. Delegationen ska sammanställa och sprida information om goda exempel på området för hållbar utveckling och verka för att dessa ges uppmärksamhet. Delegationen ska då ta hänsyn till olika gruppers förutsättningar och behov, exempelvis barn och personer med funktionsnedsättningar. Delegationen bör samverka med myndigheter och andra aktörer med liknande informationsuppdrag och använda befintliga nätverk.

Delegationen ska också bidra till att sprida information om forskningsresultat som fördjupar kunskapen om och sambanden mellan ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling samt kopplingen mellan dessa perspektiv och fattigdomsbekämpning. I detta arbete ska delegationen samarbeta med relevanta aktörer.

Delegationen ska lämna förslag till digitala lösningar som kan användas för att sprida kunskap, goda exempel och information mellan olika aktörer.

Delegationen ska även främja informations- och kunskapsutbyte med relevanta internationella aktörer.

Genomförande och redovisning av uppdraget

Delegationen ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår på både kommunal, regional, nationell och internationell nivå.

Delegationen ska löpande informera berörda departement i Regeringskansliet om hur arbetet bedrivs. Delegationen ska även samråda med vetenskapliga rådet för hållbar utveckling (Jo 1968:A).

Delegationen ska senast den 1 november 2016 lämna en delredovisning av handlingsplanen för Sveriges genomförande av Agenda 2030 som ska innehålla en översiktlig helhetsbild av i vilken utsträckning som Sverige uppfyller agendans mål och delmål inklusive en redovisning av vilka områden som behöver stärkas. Delegationen ska senast den 1 mars 2017 lämna ett fullständigt förslag till handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan.

Delegationen ska senast den 1 november 2016 lämna förslag till digitala lösningar som kan utvecklas för att främja informations- och kunskapsutbredning om hållbar utveckling.

Delegationen ska senast den 1 november 2016, 1 mars 2017 och 1 mars 2018 lämna redovisningar för hur den utfört sitt arbete. En slutredovisning av arbetet ska lämnas senast den 11 mars 2019.

(Finansdepartementet)

Att förändra vår värld:

Agenda 2030 för hållbar utveckling

Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling

Ingress

Denna agenda är handlingsplan för människorna, planetens och vårt välstånd. Den syftar också till att befästa världsfreden under ökad frihet. Vi erkänner att avskaffandet av alla former och dimensioner av fattigdom, inklusive extrem fattigdom, är den största globala utmaningen och en oundgänglig förutsättning för hållbar utveckling.

Alla länder och berörda parter kommer att genomföra denna plan i samarbete och partnerskap. Vi föresätter oss att befria mänskligheten från fattigdomens och bristens tyranni och att hela och säkra vår planet. Vi är fast beslutna att ta de djärva och omdanande steg som omgående krävs för att föra in världen på en hållbar och motståndskraftig väg. När vi nu inleder denna gemensamma resa utfäster vi oss att inte lämna någon utanför.

De 17 mål för hållbar utveckling och 169 delmål som vi tillkännager i dag visar denna nya universella agendas omfattning och ambitionsnivå. De syftar till att bygga vidare på millennieutvecklingsmålen och slutföra vad som inte uppnåddes genom dem. De syftar till att förverkliga alla människors mänskliga rättigheter och att uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor. De är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Målen och delmålen kommer att stimulera till handling under de kommande 15 åren på områden av avgörande betydelse för mänskligheten och planeten.

Människorna

Vi är fast beslutna att avskaffa alla former och dimensioner av fattigdom och hunger och säkerställa att alla människor kan förverkliga sin potential i värdighet och jämlikhet och i en hälsosam miljö.

Planeten

Vi är fast beslutna att skydda planeten från att förstöras, inklusive genom hållbar konsumtion och produktion, genom att förvalta dess naturresurser på ett hållbart sätt och vidta omedelbara åtgärder mot klimatförändringarna, så att planeten kan tillgodose nuvarande och kommande generationers behov.

Välståndet

Vi är fast beslutna att säkerställa att alla människor kan leva i välmåga och ha meningsfulla liv och att ekonomiska, sociala och tekniska framsteg sker i harmoni med naturen.

Freden

Vi är fast beslutna att främja fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen som är fria från rädsla och våld. Hållbar utveckling utan fred är omöjligt, liksom fred utan hållbar utveckling.

Partnerskapet

Vi är fast beslutna att mobilisera de medel som krävs för att genomföra denna agenda genom ett återvitaliserat globalt partnerskap för hållbar utveckling på grundval av en anda av förstärkt global solidaritet, med fokus i synnerhet på behoven hos de fattigaste och mest utsatta och med deltagande av alla länder, alla berörda parter och alla människor.

Det inbördes sambandet mellan målen för hållbar utveckling, liksom deras integrerade natur, är av avgörande betydelse när det gäller att se till att den nya agendans syfte uppfylls. Om vi förverkligar våra ambitioner i samtliga delar av agendan, kommer allas liv att förbättras i grunden och vår värld att förändras till det bättre.

Deklaration

Inledning

1. Vi stats- och regeringschefer samt höga representanter, samlade i Förenta nationernas högkvarter i New York den 25–27 september 2015 i samband med att organisationen firas sitt 70-årsjubileum, har i dag beslutat om nya mål för hållbar utveckling.

2. På uppdrag av de människor som vi tjänar har vi antagit ett historiskt beslut om en omfattande och långtgående uppsättning universella och omdanande mål och delmål som sätter människan i centrum. Vi åtar oss att arbeta oförtröttligt för att genomföra denna agenda fullt ut senast 2030. Vi erkänner att uppgiften att avskaffa alla former och dimensioner av fattigdom, inklusive extrem fattigdom, är den största globala utmaningen och en oundgänglig förutsättning för hållbar utveckling. Vi är fast beslutna att uppnå de tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekonomiska, sociala och miljömässiga – på ett balanserat och integrerat sätt. Vi kommer även att bygga vidare på millennieutvecklingsmålen landvinningar och sträva för att avsluta ogjort arbete som står i samband med dem.

3. Vi beslutar oss för att mellan nu och 2030 avskaffa fattigdom och hunger överallt, bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, skydda mänskliga rättigheter och främja jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor samt uppnå varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Vi förklarar också vår beslutsamhet att skapa förutsättningar för hållbar, inkluderande och varaktig ekonomisk tillväxt, delat välstånd och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla, med hänsyn tagen till de olika nivåerna av nationell utveckling och kapacitet.

4. När vi inleder denna viktiga gemensamma resa utfäster vi oss att ingen kommer lämnas utanför. Utifrån erkännandet av den mänskliga värdigheten som grundläggande vill vi se målen och delmålen uppfyllas för alla nationer och folk och för alla samhällsskikt. Och vi kommer att anstränga oss att nå dem som är längst efter först.

5. Detta är en agenda av en omfattning och betydelse som saknar motstycke. Agendan har godkänts av alla länder och gäl-

ler för alla, med hänsyn tagen till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt nationellt och med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Det rör sig om universella mål och delmål som omfattar hela världen – utvecklade länder och utvecklingsländer i lika grad. De är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

6. Målen och delmålen är resultatet av över två års intensivt offentligt samråd och samtal med det civila samhället och andra berörda parter runtom i världen, under vilket särskild uppmärksamhet getts de fattigastes och mest utsattas röst. Detta samråd inbegrep värdefullt arbete utfört av generalförsamlingens öppna arbetsgrupp för hållbara utvecklingsmål och av Förenta nationerna, vars generalsekreterare avgav en sammanfattande rapport i december 2014.

Vår vision

7. Genom dessa mål och delmål uttrycker vi en enastående ambitiös och omdanande vision. Vi förutser oss en värld utan fattigdom, hunger, sjukdom och brist, där allt liv kan blomstra. Vi

föreställer oss en värld utan räds-
la och våld. En värld där alla kan
läsa och skriva. En värld där alla
har tillgång till likvärdig utbild-
ning av god kvalitet på alla ut-
bildningsnivåer, till hälso- och
sjukvård samt socialt skydd, där
fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande säkerställs. En värld där
vi återbekräftar våra åtaganden i
fråga om den mänskliga rättighe-
ten till säkert dricksvatten och sa-
nitet, där hygien är förbättrad
och där det finns tillräckligt med
säker, ekonomiskt överkomlig
och näringsrik mat. En värld där
människans livsmiljöer är säkra,
motståndskraftiga och hållbara
och där alla har tillgång till eko-
nomiskt överkomlig, tillförlitlig
och hållbar energi.

8. Vi förutser oss en värld
med universell respekt för mänsk-
liga rättigheter och den mänskliga
värdigheten, rättssäkerhet, rättvi-
sa, jämlikhet och icke-diskrimine-
ring, med respekt för ras, etnici-
tet och kulturell mångfald samt
med lika möjligheter som med-
ger ett fullt förverkligande av den
mänskliga potentialen och som
bidrar till delat välstånd. En värld
som investerar i sina barn och i
vilken varje barn växer upp i fri-
het från våld och exploatering.
En värld i vilken varje kvinna och
flicka åtnjuter full jämställdhet
och alla rättsliga, sociala och eko-
nomiska hinder för att öka deras
egenmakt har undanröjts. En rätt-
vis, tolerant, öppen och socialt in-
kluderande värld i vilken behoven
hos de mest utsatta möts.

9. Vi förutser oss en värld i
vilken varje land åtnjuter varak-
tig, inkluderande och hållbar eko-
nomisk tillväxt med anständiga
arbetsvillkor för alla. En värld i
vilken konsumtions- och produktion-
smönstren liksom nyttjandet
av alla naturresurser – från luft

till mark, från floder, sjöar och
akviferer till hav – kännetecknas
av hållbarhet. En värld i vilken
demokrati, gott styre och rättssä-
kerhet, liksom gynnsamma miljö-
er på nationell och internationell
nivå, utgör grundval för en håll-
bar utveckling, inklusive varaktig
och inkluderande ekonomisk till-
växt, social utveckling, miljöskydd
samt avskaffning av fattigdom
och hunger. En värld i vilken ut-
veckling och tillämpning av tek-
nik tar hänsyn till klimataspekter,
respekterar den biologiska mång-
falden och är motståndskraftig.
En värld i vilken mänsklighet-
en lever i harmoni med naturen
och där vilda djur och växter samt
andra levande arter skyddas.

Våra gemensamma principer
och åtaganden

10. Den nya agendan vägleds
av ändamålen och grundsats-
erna i Förenta nationernas stadga,
inklusive full respekt för inter-
nationell rätt. Den är förankrad
i den allmänna förklaringen om
de mänskliga rättigheterna, in-
ternationella konventioner om
de mänskliga rättigheterna, mil-
lenniedeklarationen och slutdo-
kumentet från världstoppmötet
2005. Den besjålas av andra in-
strument, såsom deklarationen
om rätten till utveckling.

11. Vi återbekräftar resulta-
ten från Förenta nationernas alla
stora konferenser och toppmö-
ten, som har lagt en stabil grund
för hållbar utveckling och bidra-
git till att forma den nya agendan.
Här inbegrips Riodeklarationen
om miljö och utveckling, världs-
toppmötet om hållbar utveckling,
världstoppmötet för social utveck-
ling, handlingsprogrammet från
den internationella konferensen
om befolkning och utveckling,
Pekingplattformen och Förenta

nationernas konferens om hållbar
utveckling (Rio +20). Vi bekrä-
ftar även uppföljningarna av dessa
konferenser, inklusive resultaten
från Förenta nationernas fjärde
konferens om de minst utvecklade
länderna, den tredje internationel-
la konferensen om små önationer
under utveckling, Förenta nation-
ernas andra konferens om kustlö-
sa utvecklingsländer och Förenta
nationernas tredje världskonferens
om katastrofriskreducering.

12. Vi återbekräftar alla prin-
ciper i Riodeklarationen om miljö
och utveckling, inklusive, däri-
bland principen om gemensamt
men differentierat ansvar i enlig-
het med princip 7 i deklarationen.

13. De utmaningar och åtag-
anden som har identifierats vid
dessa stora konferenser och topp-
möten hänger ihop och kräver in-
tegrerade lösningar. För att åtgär-
da dem effektivt behövs det ett
nytt angreppssätt. För hållbar ut-
veckling är frågor som att avskaf-
fa alla former och dimensioner av
fattigdom, bekämpa ojämlikhet
inom och mellan länder, bevara
planeten, skapa varaktig, inklu-
derande och hållbar ekonomisk
tillväxt samt främja social inklu-
dering sammankopplade och öm-
sesidiga.

Vår värld i dag

14. Vi har samlats i en tid av
ofantliga utmaningar för en håll-
bar utveckling. Flera miljarder
av våra medborgare lever fort-
satt i fattigdom och förvägras ett
värdigt liv. Ojämlikheterna inom
och mellan länder ökar. Det finns
enorma skillnader i möjlighe-
ter, välstånd och makt. Bristan-
de jämställdhet förblir en central
utmaning. Arbetslöshet, särskilt
ungdomsarbetslöshet, är ett stort
problem. Globala hälsohot, allt

vanligare och intensivare naturkatastrofer, eskalerande konflikter, våldsamt extremism, terrorism samt därmed sammanhängande humanitära kriser och tvångsflyttningar av människor, hotar att vrida tillbaka många av de utvecklingsframsteg som gjorts under senare årtionden. Förbrukningen av naturresurser och miljöförstörelsens negativa konsekvenser, däribland ökenspridning, torka, markförstöring, sötvattenbrist och förlust av biologisk mångfald ökar på och förvärrar de utmaningar mänskligheten står inför. Klimatförändringarna är en av de största utmaningarna i vår tid, och dess negativa konsekvenser undergräver alla länders möjligheter att uppnå en hållbar utveckling. Förhöjda temperaturer globalt, stigande havsnivå, havsförsurning och andra klimatkonsekvenser slår hårt mot kustområden och låglänta kustländer, däribland många av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. Överlevnaden för många samhällen – och för planetens biologiska stödsystem – är i farozonen.

15. Detta är emellertid också en tid av ofantliga möjligheter. Betydande framsteg har gjorts med att möta många utvecklingsutmaningar. Under den senaste generationen har miljontals människor lyfts ur extrem fattigdom. Tillgången till utbildning har ökat avsevärt för både pojkar och flickor. Spridningen av informations- och kommunikationsteknik samt den globala sammanlänkningspotentialen har stor potential att påskynda det mänskliga framåtskridandet, överbrygga den digitala klyftan och utveckla kunskaps-samhällen, och detsamma gäller även för vetenskaplig och teknisk innovation på så skilda områden som läkemedel och energi.

16. För nästan 15 år sedan nåddes överenskommelse om millennieutvecklingsmålen. De erbjöd ett viktigt ramverk för utveckling, och betydande framsteg har gjorts inom flera områden. Men framstegen har varit ojämbna, särskilt i Afrika, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, och några av millennieutvecklingsmålen är fortfarande avlägsna, i synnerhet de som avser mödrahälsa, spädbarns och barns hälsa samt reproduktiv hälsa. Vi bekräftar vårt åtagande att förverkliga alla millennieutvecklingsmål fullt ut, även de avlägsna millennieutvecklingsmålen, i synnerhet genom att ge riktat och utökat bistånd till de minst utvecklade länderna och andra länder i speciella situationer, i överensstämmelse med tillämpliga stödprogram. Den nya agendan bygger på millennieutvecklingsmålen och syftar till att slutföra vad som inte uppnåddes genom dem, särskilt vad gäller att nå de mest utsatta.

17. Sett till sin omfattning är dock det ramverk som vi tillkännager i dag betydligt mer långtgående än millennieutvecklingsmålen. Vid sidan av fortlöpande utvecklingsprioriteringar, såsom fattigdomsbekämpning, hälsa, utbildning samt tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition, rymmer den en mängd olika ekonomiska, sociala och miljömässiga målsättningar. Den utlovar även fredligare och mer inkluderande samhällen. Den fastställer även de så avgörande medlen för genomförande. De nya målen och delmålen är djupt sammanlänkade och rymmer många övergripande inslag, vilket återspeglar det integrerade angreppssätt som vi har beslutat om.

Den nya agendan

18. Vi tillkännager i dag 17 mål för hållbar utveckling med 169 därmed förknippade delmål, som är integrerade och odelbara. Aldrig tidigare har världens ledare gjort utfästelser om gemensamma åtgärder och ansträngningar utifrån en så bred och allmängiltig politisk agenda. Vi ger oss av tillsammans på vägen mot hållbar utveckling och föresätter oss gemensamt att sträva efter global utveckling och samarbete som alla parter vinner på, vilket kan medföra väldiga vinster för alla länder och alla delar av världen. Vi bekräftar att varje stat har och fritt ska utöva full permanent suveränitet över alla sina rikedomar, naturresurser och ekonomiska verksamheter. Vi kommer att genomföra agendan till allas fulla gagn, för dagens generationer och för kommande generationer. Vi bekräftar i detta sammanhang vårt åtagande för internationell rätt och betonar att agendan kommer att genomföras på ett sätt som är förenligt med staternas rättigheter och skyldigheter enligt internationell rätt.

19. Vi återbekräftar betydelsen av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra internationella instrument om mänskliga rättigheter och internationell rätt. Vi betonar alla staters ansvar att, i enlighet med Förenta nationernas stadga, respektera, skydda och främja mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla, utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, egendom, börd, funktionsnedsättning eller ställning i övrigt.

20. Förverkligad jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor kommer på ett avgörande sätt att bidra till framsteg sett till alla mål och delmål. Det är omöjligt att uppnå full mänsklig potential och hållbar utveckling om halva mänskligheten fortsätter att förvägras sina fulla mänskliga rättigheter och möjligheter. Kvinnor och flickor måste ha lika tillgång till utbildning av god kvalitet, ekonomiska resurser och politiskt deltagande och ha samma möjligheter som män och pojkar till sysselsättning, ledarskap och beslutsfattande på alla nivåer. Vi kommer att arbeta för en betydande ökning av investeringarna för att könsskillnaderna ska upphöra och stärka stödet till institutioner när det gäller jämställdhet och ökad egenmakt för kvinnor på global, regional och nationell nivå. Alla former av diskriminering av och våld mot kvinnor och flickor kommer att avskaffas, inklusive genom att involvera av män och pojkar. Det är avgörande att systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i agendans genomförande.

21. De nya målen och delmålen träder i kraft den 1 januari 2016 och kommer att vägleda de beslut som vi fattar under de kommande 15 åren. Vi kommer alla att arbeta för att genomföra agendan inom våra egna länder samt på regional och global nivå, med hänsyn tagen till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt nationellt och med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Vi kommer att respektera det nationella politiska handlingsutrymmet för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, i synnerhet när det gäller utvecklingsländerna, samtidigt som tillämpliga internationella regler och åtaganden iakttas.

Vi erkänner även betydelsen av de regionala och subregionala dimensionerna, regional ekonomisk integration och sammanlänkning för hållbar utveckling. Regionala och subregionala ramverk kan göra det lättare att effektivt omsätta politik för hållbar utveckling i konkret handling på nationell nivå.

22. Varje enskilt land står inför specifika utmaningar i sin strävan efter hållbar utveckling. De mest utsatta länderna, i synnerhet afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, förtjänar särskild uppmärksamhet, liksom länder i konfliktsituationer och länder som nyligen genomgått en konflikt. Det finns även betydande utmaningar inom många medelinkomstländer.

23. Människor som är sårbara måste ges egenmakt. De vars behov återspeglas i agendan inbegriper alla barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning (varav mer än 80 procent lever i fattigdom), människor som lever med hiv/aids, äldre personer, ursprungsfolk, flyktingar och internflyktingar samt migranter. Vi beslutar oss för att vidta och genomföra ytterligare effektiva åtgärder och insatser, i enlighet med internationell rätt, för att undanröja hinder och begränsningar, stärka stödet och tillfredsställa de särskilda behoven hos människor som lever i områden som drabbats av komplexa humanitära nödsituationer och i terrordrabbade områden.

24. Vi föresätter oss att avskaffa alla former och dimensioner av fattigdom, inklusive extrem fattigdom, till 2030. Alla människor måste åtnjuta en grundläggande levnadsstandard,

inklusive genom sociala skyddssystem. Vi är även fast beslutna att avskaffa hunger och att uppnå tryggad livsmedelsförsörjning som en prioritering samt att avskaffa alla former av undernäring. I detta hänseende återbekräftar vi den viktiga och inkluderande roll som Kommittén för globalt tryggad livsmedelsförsörjning spelar, och välkomnar Romdeklarationen om nutrition liksom handlingsramverket (Framework for Action). Vi kommer att anslå resurser till att utveckla landsbygdsområden och ett hållbart jordbruk och fiske och stödja småbrukare, särskilt kvinnliga jordbrukare, herdar och fiskare i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna.

25. Vi åtar oss att erbjuda inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet på alla nivåer – förskola, grundskole- och gymnasieutbildning, högre utbildning samt yrkesutbildning. Alla människor, oavsett kön, ålder, ras eller etnicitet, liksom personer med funktionsnedsättning, migranter, ursprungsfolk, barn och ungdomar, särskilt de i utsatta situationer, ska ha tillgång till livslångt lärande som hjälper dem att förvärva nödvändiga kunskaper och färdigheter för att ta tillvara de möjligheter som ges och delta i samhället fullt ut. Vi kommer att sträva efter att erbjuda barn och ungdomar en stimulerande miljö för att de ska kunna förverkliga sina rättigheter och förmågor och därigenom hjälpa våra länder att utnyttja den demografiska fördelen, inklusive genom trygga skolor och sammanhållna samhällen och familjer.

26. För att främja fysisk och psykisk hälsa samt välbefinnande och för att öka den förväntade livslängden för alla, måste vi

åstadkomma allmän hälso- och sjukvård samt tillgång till hälso- och sjukvård av hög kvalitet för alla. Ingen får lämnas utanför. Vi åtar oss att påskynda de framsteg som har gjort hittills med att minska spädbarns-, barna- och mödradödligheten genom att före 2030 se till att inga sådana dödsfall som hade kunnat förebyggas inträffar. Vi föresätter oss att se till att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning. Vi kommer likaså att öka takten i de framsteg som görs med att bekämpa malaria, hiv/aids, tuberkulos, hepatit, Ebola och andra smittsamma sjukdomar och epidemier, inbegripet att ta itu med en växande antibiotika resistens och problemet med försummade sjukdomar som drabbar utvecklingsländer. Vi föresätter oss att förebygga och behandla icke-smittsamma sjukdomar, däribland beteende- och utvecklingsstörningar samt neurologiska störningar, vilka utgör en stor utmaning för en hållbar utveckling.

27. Vi kommer att eftersträva att bygga starka ekonomiska grundvalar för alla våra länder. Varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt är en grundförutsättning för välstånd. Sådan tillväxt är möjlig endast om rikedomar delas och inkomstklyftor angrips. Vi kommer att arbeta för att bygga dynamiska, hållbara och innovativa ekonomier som sätter människan i centrum, främja ungdomssysselsättning och ökad ekonomisk egenmakt för kvinnor i synnerhet samt anständiga arbetsvillkor för alla. Vi kommer att utrota tvångsarbete och människohandel och avskaffa alla former av barnarbete. Alla länder vinner på att ha en frisk och välutbildad arbetskraft med de kunskaper och färdigheter som

behövs för produktivt och meningsfullt arbete samt fullt deltagande i samhället. Vi kommer att stärka de minst utvecklade ländernas produktionskapacitet i alla sektorer, inklusive genom strukturreformering. Vi kommer att besluta om politik som ökar produktionskapaciteten, produktiviteten och den produktiva sysselsättningen, som främjar finansiell inkludering, hållbart jordbruk, fiske och nomadiserande boskapskötsel, hållbar industriell utveckling, allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga, hållbara och moderna energitjänster samt hållbara transportsystem och som ger motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet.

28. Vi åtar oss att genomgripande förändra hur våra samhällen producerar och konsumerar varor och tjänster. Regeringar, internationella organisationer, företagssektorn och andra icke-statliga aktörer samt enskilda personer måste bidra till att förändra ohållbara konsumtions- och produktionsmönster, bland annat genom mobilisering, från alla källor, av finansiellt och tekniskt bistånd för att stärka utvecklingsländernas vetenskapliga, tekniska och innovativa kapacitet att utvecklas i riktning mot hållbarare konsumtions- och produktionsmönster. Vi uppmanar genomförandet av det tioåriga ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.

29. Vi erkänner migranters positiva bidrag till inkluderande tillväxt och hållbar utveckling. Vi erkänner även att internationell migration är en flerdimensionell verklighet av stor betydelse för ur-

sprungs-, transit- och mottagarländernas utveckling som kräver samstämmiga och omfattande insatser. Vi kommer att samarbeta internationellt för att säkerställa en säker, ordnad och reglerad migration med full respekt för mänskliga rättigheter och en human behandling av migranter oberoende av migrationsstatus, flyktingar och fördrivna personer. Ett sådant samarbete bör även stärka motståndskraften hos de samhällen som tar emot flyktingar, särskilt i utvecklingsländerna. Vi understryker migranternas rätt att återvända till sina medborgarskapsländer och erinrar om att staterna måste säkerställa att deras återvändande medborgare tas emot vederbörligen.

30. Staterna uppmanas på det bestämdaste att avstå från att utfärda och tillämpa några ensidiga ekonomiska eller finansiella åtgärder eller handelsåtgärder som inte är i enlighet med internationell rätt eller Förenta nationernas stadga och som hindrar ett fullt uppnående av ekonomisk och social utveckling, särskilt i utvecklingsländernas,

31. Vi är medvetna om att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna. Vi är fast beslutna att kraftfullt angripa det hot som klimatförändringar och miljöförstöring utgör. Klimatförändringarnas globala natur nödvändiggör bredast möjliga internationella samarbete i syfte att påskynda minskningen av globala växthusgasutsläpp och påbörja anpassningen till klimatförändringarnas negativa konsekvenser. Vi noterar med stor oro det betydande gapet mellan den aggregera-

de effekten av parternas begränsningsutfästelser uttryckt i globala årliga utsläpp av växthusgaser till 2020 och de aggregerade utsläppsbanor som är förenliga med att ha en rimlig sannolikhet att hålla ökningen av den globala medeltemperaturen under 2 °C eller 1,5 °C över förindustriell nivå.

32. När vi blickar framåt mot den tjugoförsta sessionen i partskonferensen i Paris, understryker vi samtliga staters åtagande att arbeta för ett ambitiöst och universellt klimatavtal. Vi bekräftar att protokollet, ett annat rättsinstrument eller ett överenskommet resultat med rättskraft enligt konventionen som är tillämpligt på alla stater på ett balanserat sätt ska behandla bland annat begränsning, anpassning, finansiering, utveckling och överföring av teknik, kapacitetsuppbyggnad samt insyn i åtgärder samt stöd.

33. Vi erkänner att social och ekonomisk utveckling är beroende av en hållbar förvaltning av vår planets naturresurser. Vi är därför fast beslutna att bevara och nyttja hav och sötvattensresurser samt skogar, berg och torrområden på ett hållbart sätt och att skydda den biologiska mångfalden, ekosystemen samt vilda djur och växter. Vi är även fast beslutna att främja hållbar turism, att gripa oss an vattenbrist och vattenföroreningar, att stärka samarbetet kring ökenspridning, stoftstormar, markförstöring och torka och att främja motståndskraft och katastrofriskreducering. I detta hänseende emotser vi det trettonde mötet i partskonferensen för konventionen om biologisk mångfald, som kommer att hållas i Mexico under 2016.

34. Vi erkänner att en hållbar stadsutveckling och stadsförvalt-

ning är avgörande för våra folks livskvalitet. Vi kommer att arbeta tillsammans med lokala myndigheter och samhällen för att förnya och planera våra städer och samhällen i syfte att främja sammanhållna samhällen och personlig trygghet samt stimulera innovation och sysselsättning. Vi kommer att minska de negativa konsekvenserna av städernas påverkan och av kemikalier som är farliga för människans hälsa och miljön, inklusive genom miljövänlig hantering och säker användning av kemikalier, minskning och återvinning av avfall samt effektiva vatten- och energianvändning. Och vi kommer att arbeta för att minimera städernas påverkan på det globala klimatsystemet. Vi kommer även att beakta befolkningstrender och befolkningsprognoser i våra strategier och vår politik på nationell nivå för landsbygds- och stadsutveckling. Vi ser fram emot Förenta nationernas förestående konferens om bostäder och hållbar stadsutveckling, som kommer att hållas i Quito, Ecuador.

35. En hållbar utveckling kan inte bli verklighet utan fred och säkerhet, och freden och säkerheten riskeras utan en hållbar utveckling. Den nya agendan erkänner behovet av att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen som ger lika tillgång till rättvisa och som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna (däribland rätten till utveckling), på effektiv rättssäkerhet och god samhällsstyrning på alla nivåer samt på transparenta, effektiva och ansvarsskyldiga institutioner. Faktorer som ger upphov till våld, osäkerhet och orättvisa, såsom ojämlikhet, korruption, dåligt styre samt olagliga finansiella flöden och vapenflöden, behandlas i agendan. Vi måste fördubbla våra

ansträngningar att lösa eller förebygga konflikter och stödja länder som nyligen genomgått en konflikt, inklusive genom att se till att kvinnor spelar en roll i freds- och statsbyggandet. Vi återupprepar vårt åtagande att vidta ytterligare effektiva åtgärder och insatser, i enlighet med internationell rätt, för att undanröja hindren för ett full förverkligande av rätten till självbestämmande för folk som lever under kolonial eller utländsk ockupation, som fortsätter att påverka deras ekonomiska och sociala utveckling, liksom deras miljö, negativt.

36. Vi utfäster oss att främja interkulturell förståelse, tolerans, ömsesidig respekt samt en etik av globalt medborgarskap och delat ansvar. Vi är medvetna om den naturliga och kulturella mångfalden i världen och erkänner att alla kulturer och civilisationer kan bidra till och är avgörande faktorer för en hållbar utveckling.

37. Även idrott är en viktig faktor för en hållbar utveckling. Vi erkänner att idrotten i ökande grad bidrar till utveckling och fred genom att främja tolerans och respekt och även bidrar till att öka kvinnors och ungdomars, enskilda personers och samhällets egenmakt, liksom till målsättningar i fråga om hälsa, utbildning och social inkludering.

38. I enlighet med Förenta Nationernas stadga återbekräftar vi behovet av att respektera staters territoriella integritet och politiska oberoende.

Medel för genomförande

39. Den nya agendans omfattning och ambitionsnivå kräver ett återvitaliserat globalt partnerskap för att garantera att den ge-

nomförs. Vi sluter helt upp bakom detta. Detta partnerskap kommer att arbeta i en anda av global solidaritet, i synnerhet solidaritet med de fattigaste och med människor i utsatta situationer. Det kommer att underlätta ett intensivt globalt engagemang till stöd för genomförandet av alla mål och delmål genom att sammanföra regeringar, den privata sektorn, det civila samhället, FN-systemet och andra aktörer och genom att mobilisera alla tillgängliga resurser.

40. Delmålen i fråga om genomförandemedel under mål 17 och under varje mål för hållbar utveckling är centrala för att förverkliga vår agenda och är lika viktiga som övriga mål och delmål. Agendan, inklusive målen för hållbar utveckling, kan uppfyllas inom ramen för ett återvitaliserat globalt partnerskap för hållbar utveckling med stöd av konkret politik och konkreta åtgärder enligt slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering, som hölls i Addis Abeba den 13–16 juli 2015. Vi välkomnar att generalförsamlingen har ställt sig bakom Addis Abeba-handlingsplanen, som är en integrerad del av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Vi inser att ett fullt genomförande av Addis Abeba-handlingsplanen är avgörande för att förverkliga målen och delmålen för hållbar utveckling.

41. Vi erkänner att varje land har huvudansvaret för sin egen ekonomiska och sociala utveckling. Den nya agendan hantearar de medel som krävs för att genomföra målen och delmålen. Vi erkänner att dessa kommer att inbegripas såväl mobilisering av finansiella resurser som kapacitetsuppbyggnad och överföring av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på gynn-

samma villkor, inklusive koncessions- och förmånsvillkor, enligt överenskommelse mellan parterna. Offentlig finansiering – både inhemsk och internationell – kommer att spela en avgörande roll när det gäller att tillhandahålla grundläggande tjänster och kollektiva nyttigheter och genom att fungera som katalysator för andra finansieringskällor. Vi erkänner den roll som den mångskiftande privata sektorn – som rymmer såväl mikroföretag som kooperativ och multinationella företag – liksom organisationer i det civila samhället och filantropiska organisationer spelar i genomförandet av den nya agendan.

42. Vi stöder genomförandet av relevanta strategier och handlingsprogram, däribland Istanbuldeklarationen och handlingsprogrammet från Istanbul, slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om små önationer under utveckling ("SIDS Accelerated Modalities of Action (SAMOA) Pathway") och handlingsprogrammet från Wien för kustlösa utvecklingsländer för årtiondet 2014–2024, samt bekräftar vikten av att stödja Afrikanska unionens Agenda 2063 och programmet Nytt partnerskap för Afrikas utveckling, vilka alla är integrerade delar den nya agendan. Vi inser den stora utmaningen att uppnå varaktig fred och hållbar utveckling i länder som befinner sig i eller nyligen har genomgått en konflikt.

43. Vi betonar att internationell offentlig finansiering spelar en viktig roll genom att komplettera ländernas ansträngningar för att mobilisera offentliga resurser inom landet, särskilt i de fattigaste och mest utsatta länderna, vars inhemska resurser är begränsade. En viktig användning av inter-

nationell offentlig finansiering, inklusive officiellt utvecklingsbistånd, är att katalysera till ytterligare resursmobilisering från andra källor, offentliga och privata. De länder som ger offentligt utvecklingsbistånd bekräftar sina respektive åtaganden, däribland många utvecklade länders åtagande om att nå målet att ge 0,7 procent av BNI i offentligt utvecklingsbistånd till utvecklingsländer och 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna.

44. Vi erkänner behovet av att de internationella finansiella institutionerna fortsatt respekterar varje lands handlingsutrymme – i synnerhet utvecklingsländernas. Vi återbekräftar vårt åtagande att utvidga och stärka utvecklingsländernas röst och deltagandet – särskilt de afrikanska ländernas, de minst utvecklade ländernas, kustlösa utvecklingsländers, små önationer under utveckling och medelinkomstländers inom internationellt ekonomiskt beslutsfattande, normsättande och global ekonomisk styrning, i överensstämmande med respektive organisations mandat.

45. Vi erkänner även väsentliga roll som de nationella parlamenten spelar genom att anta lagstiftning och budgetar, liksom om deras roll när det gäller att garantera ansvarsskyldighet för ett effektivt genomförande av våra åtaganden. I genomförandet kommer regeringar och offentliga institutioner också att arbeta nära regionala och lokala myndigheter, subregionala institutioner, internationella institutioner, den akademiska världen, filantropiska organisationer, frivilliggrupper med flera.

46. Vi understryker den viktiga roll och komparativa fördel som ett relevant, samstämt, ändamålsenligt och effektivt FN-system med tillräckliga resurser spelar i strävandena att uppnå målen för hållbar utveckling (SDG) och för hållbar utveckling. Samtidigt som vi betonar vikten av förstärkt nationellt ägarskap och ledarskap på landsnivå, uttrycker vi vårt stöd för den pågående dialogen i det ekonomiska och sociala rådet om vilken plats FN:s utvecklingssystem ska inta på längre sikt inom ramen för denna agenda.

Uppföljning och översyn

47. Våra regeringar har huvudansvaret för uppföljningen och översynen – på nationell, regional och global nivå – av de framsteg som görs med att genomföra målen och delmålen under de kommande 15 åren. För att stödja ansvarsskyldigheten gentemot våra medborgare, kommer vi att sörja för systematisk uppföljning och översyn på de olika nivåerna, i enlighet med denna agenda och Addis Abeba-handlingsplanen. Det politiska högnivåforumet under generalförsamlingen och det ekonomiska och sociala rådets ledning kommer att ha en central roll genom att övervaka uppföljningen och översynen på global nivå.

48. Indikatorer håller på att utarbetas för att understödja detta arbete. Kvalitet, tillgänglighet, aktuella och tillförlitliga disaggregerade data behövs för att mäta framsteg så att ingen lämnas utanför. Sådana data är centrala för beslutsfattandet. När så är möjligt bör uppgifter och information från befintliga rapporteringsmekanismer användas. Vi är överens om att intensifiera våra ansträng-

ningar att stärka den statistiska kapaciteten i utvecklingsländerna, särskilt i afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer, små önationer under utveckling samt medelinkomstländer. Vi föresätter oss att utveckla bredare framstegsmått som komplement till BNP.

Ett uppdrag för handling för att förändra vår värld

49. För sjuttio år sedan samlades en tidigare generation världsledare för att skapa Förenta nationerna. Ur krigets och splittringens aska formade de denna organisation och de värderingar om fred, dialog och internationellt samarbete som bär upp den. Dessa värderingar kommer till sitt yttersta uttryck i Förenta nationernas stadga.

50. I dag fattar vi åter ett beslut av stor historisk betydelse. Vi beslutar oss för att bygga en bättre framtid för alla människor, inklusive de miljontals människor som har förvägrats möjligheten att leva ett anständigt, värdigt och givande liv och att uppnå sin fulla mänskliga potential. Vi kan vara den första generation som lyckas utrota fattigdom, precis som vi kan vara den sista som har en möjlighet att rädda planeten. Världen kommer att vara en bättre plats 2030 om vi lyckas i våra försatser.

51. Vad vi tillkännager i dag – en agenda för global handling de kommande 15 åren – är en stadga för människorna och planeten i det tjugoförsta århundradet. Barn och unga kvinnor och män är avgörande bärare av förändring och kommer i de nya målen att finna en plattform för att kanalisera sin oändliga förmåga till handling för att skapa en bättre värld.

52. ”Vi, de förenade nationernas folk” är de berömda inledningsorden i Förenta nationernas stadga. Det är ”vi, de förenade nationernas folk” som i dag ger oss ut på vägen mot 2030. Med på resan kommer vara såväl regeringar som parlament, FN-systemet och andra internationella institutioner, lokala myndigheter, ursprungsfolk, det civila samhället, företagssektorn och den privata sektorn, forskarvärlden och den akademiska världen – och alla människor. Miljontals människor har redan medverkat till – och kommer att äga – denna agenda. Det är en folkets agenda, av folket och för folket – och detta tror vi kommer att garantera dess framgång.

53. Mänsklighetens och planetens framtid ligger i våra händer. Den ligger även i händerna på dagens yngre generation, som kommer att föra facklan vidare till kommande generationer. Vi har stakat ut vägen mot hållbar utveckling. Det är upp till oss alla att se till att resan blir framgångsrik och dess vinster bestående.

Mål och delmål för hållbar utveckling

54. Efter en inkluderande process av mellanstatliga förhandlingar och på grundval av förslaget från den öppna arbetsgruppen för mål för hållbar utveckling, som innehåller en ingress där de senare sätts in i sitt sammanhang, redovisas nedan de mål och delmål som vi har enats om.

55. Målen och delmålen för hållbar utveckling är integrerade och odelbara, globala till sin natur och allmängiltiga, med hänsyn tagen till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt nationellt och med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Delmålen definieras som vägledande och globala, och varje regering uppställer sina egna nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån men med hänsyn tagen till nationella förhållanden. Varje regering beslutar även hur dessa vägledande och globala delmål bör införlivas i planeringsprocesser, politik och strategier på nationell nivå. Det är viktigt att inse sambandet mellan hållbar utveckling och andra relevanta pågående processer på de ekonomiska och sociala områdena samt miljöområdet.

56. När vi beslutar om dessa mål och delmål erkänner vi att varje land står inför specifika utmaningar för att uppnå en hållbar utveckling, och vi understryker de särskilda utmaningar som de mest utsatta länderna står inför, i synnerhet afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, liksom de specifika utmaningar som medelinkomstländerna står inför. Även länder i konfliktsituationer behöver särskild uppmärksamhet.

57. Vi är medvetna om att det saknas jämförelseuppgifter för flera av delmålen. Vi efterlyser ökat stöd för att stärka uppgiftsinsamlingen och kapacitetsuppbyggnaden i medlemsstaterna i syfte att utarbeta nationella och globala jämförelsetal där sådana ännu inte finns. Vi åtar oss att ta itu med denna brist i uppgiftsinsamlingen för att bättre underbygga mätningen av framsteg, i synnerhet vad gäller de mål nedan som inte är rent kvantitativa.

58. Vi uppmuntrar staterna att fortgående medverka i andra fora för att åtgärda centrala frågor som innebär potentiella utmaningar för genomförandet av vår agenda samt respekterar de obero-

ende mandaten i sådana processer. Vår avsikt är att agendan och dess genomförande ska understödja – inte inverka negativt på – andra processer och de beslut som fattas inom ramen för dem.

59. Vi erkänner att varje land förfogar över olika angreppssätt, visioner, modeller och verktyg, i enlighet med sina nationella förhållanden och prioriteringar, för att uppnå en hållbar utveckling. Vi bekräftar att planeten jorden och dess ekosystem är vårt gemensamma hem och att ”Moder Jord” är ett allmänt uttryck i ett antal länder och regioner.

Mål för hållbar utveckling

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa öken-

spridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

* Med beaktande av att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna.

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

1.1 Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar per dag.

1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

1.3 Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

1.4 Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

1.5 Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

1.a Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklingssamarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom.

1.b Upprätta sunda policy ramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

2.1 Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.

2.2 Senast 2030 avskaffa alla former av undernäring, bland annat genom att senast 2025 nå de internationellt överenskomna målen i fråga om tillväxthämning och undervikt bland barn under fem år, samt tillgodose tonårsflickors, gravida och ammande kvinnors samt äldre personers näringsbehov.

2.3 Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapsskötande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.

2.4 Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar

produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

2.5 Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskötta och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

2.a Öka investeringarna, bland annat genom stärkt internationellt samarbete, i infrastruktur på landsbygden, forsknings- och rådgivningstjänster för jordbruket, teknikutveckling samt genbanker för växter och husdjur i syfte att öka jordbrukets produktionskapacitet i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna.

2.b Korrigera och förhindra handelsbegränsningar och snedvridningar på världsmarknaderna för jordbruksprodukter, inklusive genom att parallellt avskaffa alla former av exportsubventioner inom jordbruket liksom alla exportåtgärder med motsvarande verkan, i enlighet med mandatet för Doharundan.

2.c Vidta åtgärder för att säkerställa väl fungerande marknader och derivatmarknader för jordbruksråvaror. Underlätta tillgången till aktuell marknadsinformation, inklusive om livsmedelsreserver, i syfte att bidra till att begränsa extrema svängningar i livsmedelspriser

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

3.1 Till 2030 minska mördarligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlösningar med levande barn.

3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.

3.3 Senast 2030 utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malarialaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar.

3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

3.5 Stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

3.6 Till 2020 halvera antalet dödsfall och skador i trafikolyckor i världen.

3.7 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning, och att reproduktiv hälsa integreras i nationella strategier och program.

3.8 Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla, som även skyddar mot ekonomisk risk, tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård av god kvalitet liksom tillgång till säkra, effektiva och ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin av god kvalitet.

3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

3.a Stärka genomförandet av Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll i alla länder, där så är lämpligt.

3.b Stödja forskning om och utveckling av vaccin och läkemedel mot de smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar som

i första hand drabbar utvecklingsländer. Sörja för tillgång till ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin, i enlighet med Doha-deklarationen om TRIPS-avtalet och folkhälsa, i vilken det bekräftas att utvecklingsländerna har rätt att fullt ut utnyttja den flexibilitet som avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter erbjuder för att skydda folkhälsan och, framför allt, säkerställa att alla har tillgång till läkemedel.

3.c Väsentligt stärka finansieringen av hälso- och sjukvården liksom insatserna för att rekrytera, utveckla, utbilda och behålla hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

3.d Stärka alla länders, i synnerhet utvecklingsländernas, kapacitet när det gäller tidig varning, riskreducering och hantering av nationella och globala hälsorisker.

Mål 4 Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

4.2 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

4.5 Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

4.6 Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

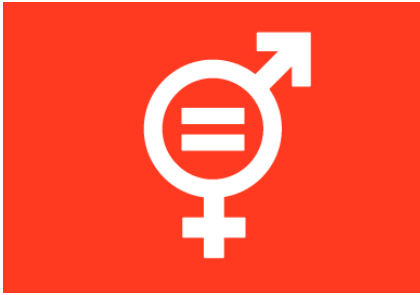
4.7 Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

4.b Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt

informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

4.c Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Pekingplattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

5.a Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.b Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.c Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

6.1 Senast 2030 uppnå allmän och rättvis tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten för alla.

6.2 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

6.4 Till 2030 väsentligt effektivisera vattenanvändningen inom alla sektorer samt säkerställa hållbara uttag och en hållbar försörjning med sötvatten för att angripa vattenbristen och väsentligt minska det antal människor som lider av vattenbrist.

6.5 Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

6.6 Senast 2020 skydda och återställa de vattenrelaterade ekosystemen, däribland berg, skogar, våtmarker, floder, akviferer och sjöar.

6.a Till 2030 utöka det internationella samarbetet och stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna inom vatten- och sanitetsrelaterade verksamheter och program, inklusive genom tekniker för vatteninsamling, avsaltning, vattneffektivitet, rening av avloppsvatten, återvinning och återanvändning.

6.b Stödja och stärka lokalsamhällenas deltagande i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetshanteringen.

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

7.1 Senast 2030 säkerställa allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster.

7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.

7.3 Till 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet.

7.a Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.

7.b Till 2030 bygga ut infrastrukturen och uppgradera tekniken för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

8.1 Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna.

8.2 Uppnå högre ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk uppgradering och innovation, bland annat genom att fokusera på sektorer med högt förädlingsvärde och hög arbetsintensitet.

8.3 Främja utvecklingsinriktad politik som stöder produktiv verksamhet, skapande av anständiga arbetstillfällen, företagande, kreativitet och innovation samt uppmuntra att mikroföretag liksom små och medelstora företag växer och blir en del av den formella ekonomin, bland annat genom tillgång till finansiella tjänster.

8.4 Fram till 2030 successivt förbättra den globala resurseffektiviteten i konsumtionen och produktionen samt sträva efter att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring, i enlighet med det tioåriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion, med de utvecklade länderna i täten.

8.5 Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete.

8.6 Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.

8.7 Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.

8.8 Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

8.9 Senast 2030 utarbeta och genomföra politik för hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

8.10 Stärka de inhemska finansinstituten kapacitet att främja och utöka tillgången till bank- och försäkringstjänster samt finansiella tjänster för alla.

8.a Öka det handelsrelaterade stödet (Aid for Trade) till utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, bland annat genom den förstärkta integrerade ramverket för handelsrelaterat tekniskt bistånd till de minst utvecklade länderna (Enhanced Integrated Framework for Trade-related technical Assistance to Least Developed Countries).

8.b Senast 2020 utarbeta och börja tillämpa en global strategi för ungdomssysselsättning samt genomföra Internationella arbetsorganisationens globala sysselsättningspakt.

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

9.1 Bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur, för att stödja ekonomisk utveckling och människors välbefinnande, med fokus på ekonomiskt överkomlig och rättvis tillgång för alla.

9.2 Verka för en inkluderande och hållbar industrialisering. Till 2030 avsevärt öka industrins andel av sysselsättning och BNP, i enlighet med nationella förhållanden, och fördubbla denna andel i de minst utvecklade länderna.

9.3 Öka tillgången för småskaliga industriföretag och andra företag, i synnerhet i utvecklingsländerna, till finansiella tjänster, inklusive överkomliga krediter, samt deras integrering i värdekedjor och marknader.

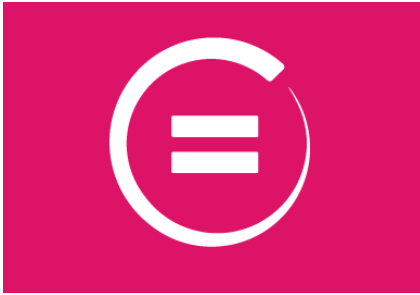
9.4 Till 2030 rusta upp infrastrukturen och anpassa industrin för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning och fler rena och miljövänliga tekniker och industriprocesser. Alla länder vidtar åtgärder i enlighet med sina respektive förutsättningar.

9.5 Öka forskningen och industrisektorernas tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.

9.a Främja utbyggnad av hållbar och motståndskraftig infrastruktur i utvecklingsländerna genom ökat finansiellt, teknologiskt och tekniskt stöd till afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små östater under utveckling.

9.b Stödja inhemsk teknikutveckling, forskning och innovation i utvecklingsländerna, inklusive genom att säkerställa en gynnsam policymiljö för exempelvis industriell diversifiering och förädling av råvaror.

9.c Väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik samt eftersträva allmän och ekonomiskt överkomlig tillgång till Internet i de minst utvecklade länderna senast 2020.

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

10.1 Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människors, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

10.3 Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende.

10.4 Besluta om politik, särskilt finans-, löne- och socialskyddspolitik, och i successivt uppnå ökad jämlikhet.

10.5 Förbättra regleringen och övervakningen av globala finansmarknader och finansinstitut samt stärka genomförandet av sådana regleringar.

10.6 Säkra stärkt representation och röst till utvecklingsländer i beslutsfattandet i globala internationella ekonomiska och finansiella institutioner i syfte att göra dessa mer effektiva, trovärdiga, ansvarsskyldiga och legitima.

10.7 Underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och väl fungerande migrationspolitik.

10.a Genomföra principen om särskild och differentierad behandling för utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, i enlighet med Världshandelsorganisationens avtal.

10.b Uppmuntra offentligt utvecklingsbistånd och finansiella flöden, inklusive utländska direktinvesteringar, till de stater där behovet är som störst, i synnerhet de minst utvecklade länderna, afrikanska länder, små önationer under utveckling samt kustlösa utvecklingsländer, i enlighet med deras nationella planer och program.

10.c Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

11.5 Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.

11.6 Till 2030 minska stadernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

11.a Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

11.b Till 2020 väsentligen öka det antal städer och samhällen som antar och genomför integrerade strategier och planer för inkludering, resurseffektivitet, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och motståndskraft mot katastrofer samt utveckla och genomföra, i linje med Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030, en samlad katastrofriskhantering på alla nivåer.

11.c Stödja de minst utvecklade länderna, inklusive genom finansiellt och tekniskt bistånd, att bygga hållbara och motståndskraftiga byggnader av lokala material.

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

12.1 Genomföra det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

12.a Stödja utvecklingsländerna att stärka sin vetenskapliga och tekniska kapacitet att utvecklas i riktning mot mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

12.b Utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

12.c Rationalisera ineffektiva subventioner av fossila bränslen som uppmuntrar till slösaktig konsumtion genom att undanröja snedvridningar på marknaden, i enlighet med nationella förhållanden. Detta kan till exempel omfatta att omstrukturera beskattningen och avveckla eventuella skadliga subventioner för att avspeglar deras effekter på miljön. En sådan politik måste ta full hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov och förhållanden och minimera eventuella negativa effekter på deras utveckling på ett sätt som skyddar de fattiga och de berörda samhällena.

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*

13.1 Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder.

13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.

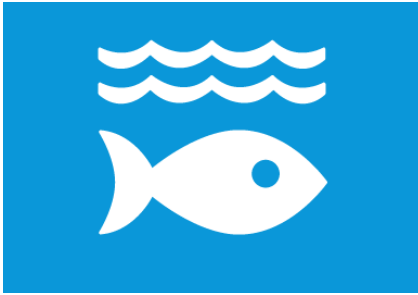
13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

13.a Fullfölja det åtagande som de utvecklade länder som är parter i Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar gjort gällande en målsättning att till 2020 gemensamt mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen från alla typer av källor för att tillgodose utvecklingsländernas behov vad gäller meningsfulla begränsningsåtgärder och insyn i genomförandet samt så snart som möjligt finansiera och operationalisera den gröna klimatfonden fullt ut.

13.b Främja mekanismer för att höja förmågan till effektiv klimatrelaterad planering och förvaltning i de minst utvecklade länderna, med särskilt fokus på kvinnor, ungdomar samt lokala och marginaliserade samhällen.

* Med beaktande av att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna.

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

14.2 Senast 2020 förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem på ett hållbart sätt för att undvika betydande negativa konsekvenser, bland annat genom att stärka deras motståndskraft, samt vidta åtgärder för att återställa dem i syfte att uppnå friska och produktiva hav.

14.3 Minimera och åtgärda med havsförsurningens konsekvenser, bland annat genom ökat vetenskapligt samarbete på alla nivåer.

14.4 Senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder samt genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper.

14.5 Senast 2020 skydda minst 10 procent av kust- och havsområdena, i överensstämmelse med nationell och internationell rätt och på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön.

14.6 Senast 2020 förbjuda vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske, avskaffa subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och avstå från att införa nya sådana subventioner, med erkännande av att en ändamålsenlig och effektiv särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna bör vara en integrerad del av förhandlingarna om fiskesubventioner i Världshandelsorganisationen.

14.7 Till 2030 öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna av ett hållbart nyttjande av marina resurser, bland annat genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

14.a Öka den vetenskapliga kunskapen, utveckla forskningskapaciteten och överföra havsteknik, med hänsyn tagen till den mellanstatliga oceanografiska

kommissionens kriterier och riktlinjer för överföring av havsteknik (Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology), i syfte att skapa friskare hav och öka den marina biologiska mångfaldens bidrag till utvecklingen i utvecklingsländerna, i synnerhet i små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna.

14.b Säkerställa tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader.

14.c Stärka bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna genom att genomföra internationell rätt, såsom den kommer till uttryck i Förenta nationernas havsrättskonvention (UNCLOS), som utgör den rättsliga ramen för bevarande och hållbart nyttjande av hav och havsresurser, vilket erinras om i punkt 158 i slutdokumentet The Future We Want från Förenta nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio+20).

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

15.1 Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

15.2 Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen.

15.3 Till 2030 bekämpa ökenspridning, återställa förstörd mark och jord, inklusive mark som drabbats av ökenspridning, torka och översvämningar, samt sträva efter att uppnå en värld utan nettoförstörelse av mark.

15.4 Senast 2030 säkerställa att bevara bergsekosystemen, inklusive deras biologiska mångfald, i syfte att öka deras förmåga att producera nytta som behövs för en hållbar utveckling.

15.5 Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

15.6 Främja en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

15.7 Vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

15.8 Senast 2020 införa åtgärder för att förhindra införseln av invasiva främmande arter och avsevärt minska deras påverkan på land- och vattenkosystem samt kontrollera eller utrota prioriterade arter.

15.9 Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

15.a Mobilisera och väsentligt öka de finansiella resurserna från alla källor för att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och ekosystemen.

15.b Mobilisera betydande resurser från alla källor och på alla nivåer för att finansiera hållbart brukande av skogar och ge utvecklingsländerna lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive för bevarande och återbeskogning.

15.c Öka det globala stödet till insatser för att bekämpa tjuvjakt på och illegal handel med skyddade arter, inklusive genom att öka möjligheterna till en hållbar försörjning i lokalsamhällena.

Mål 16 Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

16.1 Avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.

16.2 Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn

16.3 Främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa lika tillgång till rättvisa för alla.

16.4 Till 2030 avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och vapenflödena, öka möjligheterna att återvinna och återfå stulna tillgångar samt bekämpa alla former av organiserad brottslighet.

16.5 Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.

16.6 Bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

16.7 Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

16.8 Utvidga och stärka utvecklingsländernas deltagande i institutionerna för global styrning.

16.9 Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

16.a Stärka berörda nationella institutioner, bland annat genom internationellt samarbete, i syfte att bygga upp kapacitet på alla nivåer, i synnerhet i utvecklingsländerna, för att förebygga våld och bekämpa terrorism och brottslighet.

16.b Verka för och genomdriva icke-diskriminerande lagstiftning och politik för en hållbar utveckling.

Mål 17. Stärka genomförandemed- len och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Finansiering

17.1 Stärka den inhemska re-
sursmobiliseringen, inklusive
genom internationellt stöd till ut-
vecklingsländerna, för att förbättra
den inhemska kapaciteten att ta
upp skatter och andra intäkter.

17.2 De utvecklade länderna
ska fullt ut fullfölja sina åtaganden
i fråga om offentligt utvecklings-
bistånd, inklusive många ut-
vecklade länders åtagande att nå
målet att ge 0,7 procent av BNI
till utvecklingsländer och 0,15–
0,20 procent av BNI till de minst
utvecklade länderna. De länder
som ger offentligt utvecklingsbi-
stånd uppmanas att överväga att
fastställa ett mål om att ge minst
0,20 procent av BNI till de minst
utvecklade länderna.

17.3 Mobilisera additionella fi-
nansiella resurser till utvecklings-
länderna från många olika källor.

17.4 Bistå utvecklingsländer-
na att uppnå en långsiktigt hållbar
skuldsättning genom en samordnad
politik som syftar till att, när så är
lämpligt, främja skuldfinansiering,
skuldlättnad och skuldomstrukturer-
ring samt åtgärda kraftigt skuld-
tyngda fattiga länders utlandsskuld
för att minska skuldbördan.

17.5 Anta och genomföra in-
vesteringsfrämjande regleringar
för de minst utvecklade länderna.

Teknologi

17.6 Stärka nord–syd-samar-
betet, syd–syd-samarbetet och det
regionala och internationella tre-
partssamarbetet kring och till-
gången till vetenskap, teknik och
innovation samt öka kunskaps-
utbytet på gemensamt överens-
komna villkor, inklusive genom
förbättrad samordning mellan be-
fintliga mekanismer, i synnerhet
på FN-nivå, och genom en global
mekanism för teknikfrämjande.

17.7 Främja utveckling, över-
föring och spridning av miljövän-
lig teknik till utvecklingsländerna
på gynnsamma villkor, inklusive
koncessions- och förmånsvillkor,
på villkor som överenskommits
mellan parterna. **17.8** Senast 2017
fullt ut operationaliserat teknik-

banken och mekanismen för ka-
pacitetsuppbyggnad inom veten-
skap, teknik och innovation för de
minst utvecklade länderna samt
öka användningen av gynnsam
teknik, i synnerhet informations-
och kommunikationsteknik.

Kapacitetsuppbyggnad

17.9 Öka det internationella
stödet för genomförande av ef-
fektiv och riktad kapacitetsupp-
byggnad i utvecklingsländerna till
stöd för nationella planer för att
genomföra alla målen för hållbar
utveckling, inklusive genom sam-
arbete nord–syd och syd–syd samt
trepartssamarbete.

Handel

17.10 Främja ett universellt, re-
gelbaserat, öppet, icke-diskrimi-
nerande och rättvist multilate-
ralt handelssystem inom ramen
för Världshandelsorganisationen,
inklusive genom att slutföra för-
handlingarna enligt utvecklingsa-
gendan från Doha.

17.11 Avsevärt öka utvecklings-
ländernas export, i synnerhet i
syfte att fördubbla de minst ut-
vecklade ländernas andel av den
globala exporten till 2020.

17.12 Se till att alla de minst utvecklade länderna inom fastställda tidsramar bereds varaktigt tull- och kvotfritt marknadstillträde, i överensstämmelse med Världshandelsorganisationens beslut, inklusive genom att säkerställa att preferentiella ursprungsregler som gäller för import från de minst utvecklade länderna är genomblickbara och enkla, samt bidra till att underlätta marknadstillträde.

Systemfrågor

Politisk och institutionell samstämmighet

17.13 Öka den makroekonomiska stabiliteten i världen, bland annat genom politisk samordning och samstämmig politik.

17.14 Föra en mer samstämmig politik för hållbar utveckling.

17.15 Respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att fastställa och genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling.

Partnerskap mellan flera parter

17.16 Stärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling och komplettera det med partnerskap mellan flera parter som mobiliserar och utbyter kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser, för att bidra till att målen för hållbar utveckling nås i alla länder, i synnerhet utvecklingsländer.

17.17 Uppmuntra och främja effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället vilka bygger på erfarenheterna från andra partnerskap och deras finansieringsstrategier.

Data, övervakning och ansvarsskyldighet

17.18 Till 2020 öka stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, för att avsevärt öka tillgången på aktuella och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet, uppdelade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografisk plats och andra nationellt relevanta aspekter.

17.19 Till 2030 bygga vidare på befintliga initiativ för att utveckla mått på framsteg som görs mot hållbar utveckling som kompletterar BNP samt stödja uppbyggnad av statistisk kapacitet i utvecklingsländerna.

Medel för genomförande och det globala partnerskapet

60. Vi bekräftar vårt kraftfulla åtagande att genomföra denna nya agenda fullt ut. Vi erkänner att vi inte kommer att kunna nå våra ambitiösa mål och delmål utan ett återvitaliserat och förstärkt globalt partnerskap och i motsvarande grad ambitiösa genomförandemedel. Det återvitaliserade globala partnerskapet kommer att underlätta ett intensivt globalt engagemang till stöd för genomförandet av alla mål och delmål genom att sammanföra regeringar, det civila samhället, den privata sektorn, FN-systemet och andra aktörer samt genom att mobilisera alla tillgängliga resurser.

61. Agendans mål och delmål behandlar de medel som krävs för att förverkliga våra gemensamma ambitioner. Delmålen om genomförandemedel under varje mål för hållbar utveckling och mål 17, vilka behandlas ovan, är centrala för att förverkliga vår agenda och är lika viktiga som övriga mål och delmål. Vi ska prioritera dem lika högt i våra genomförandeinsatser och inom ramen för de globala indikatorerna för övervakning av våra framsteg.

62. Denna agenda, inklusive målen för hållbar utveckling, kan uppfyllas inom ramen för ett återvitaliserat globalt partnerskap för hållbar utveckling med stöd av den konkreta politik och de konkreta åtgärder var huvuddrag beskrivs i Addis Abeba-handlingsplanen, som är en integrerad del av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Addis Abeba-handlings-

planen understöder och kompletterar 2030-agendans delmål i fråga om genomförandemedel och hjälper att sätta in dem i sitt sammanhang. Den behandlar inhemska offentliga resurser, inhemska och internationell privat affärsverksamhet och finansiering, internationellt utvecklingsamarbete, internationell handel som utvecklingsmotor, skuldsättning och hållbar skuldsättning, hantering av systemfrågor samt vetenskap, teknik, innovation och kapacitetsuppbyggnad, jämte data, övervakning och uppföljning.

63. Sammanhållna och nationellt ägda strategier för hållbar utveckling som understöds av integrerade nationella finansieringsramverk kommer att vara medelpunkten i våra insatser. Vi upprepar att varje land har huvudansvaret för sin egen ekonomiska och sociala utveckling och att den roll som spelas av nationell politik och nationella utvecklingsstrategier inte kan betonas nog. Vi kommer att respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling, samtidigt som tillämpliga internationella regler och åtaganden iakttas. På samma gång behöver nationella utvecklingsinsatser understödjas av en gynnsam internationell ekonomisk miljö, där världshandelssystemet och de monetära och finansiella systemen är samstämmiga och stöttar varandra, samt förstärkt och förbättrad global ekonomisk styrning. Processer för att utveckla och

underlätta tillgången på lämplig kunskap och teknik globalt, liksom kapacitetsuppbyggnad, är också avgörande. Vi åtar oss att eftersträva politisk samstämmighet och en gynnsam miljö för hållbar utveckling på alla nivåer och av alla aktörer samt att ingjuta ny kraft i det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

64. Vi stöder genomförandet av tillämpliga strategier och handlingsprogram, däribland Istanbuldeklarationen och handlingsprogrammet från Istanbul, slutdokumentet från den tredje internationella konferensen om små önationer under utveckling (SIDS Accelerated Modalities of Action (SAMOA) Pathway) och handlingsprogrammet från Wien för kustlösa utvecklingsländer för årtiondet 2014-2024, samt bekräftar vikten av att stödja Afrikanska unionens Agenda 2063 och programmet Nytt partnerskap för Afrikas utveckling, som alla är väsentliga för den nya agendan. Vi erkänner den stora utmaningen att uppnå varaktig fred och hållbar utveckling i länder som befinner sig i eller nyligen har genomgått en konflikt.

65. Vi erkänner att medelinkomstländerna fortfarande står inför betydande utmaningar för att uppnå en hållbar utveckling. I syfte att se till att de landvinningar som har gjorts hittills blir bestående, bör insatserna för att ta itu med pågående utmaningar stärkas genom utbyte av erfarenheter, förbättrad samordning samt

bättre och riktat stöd från FN:s utvecklingssystem, de internationella finansiella institutionerna, regionala organisationer och andra berörda parter.

66. Vi understryker att det för alla länder gäller att offentlig politik och mobilisering och effektiv användning av inhemska resurser, understruken principen om nationellt ägarskap, är centrala inslag i vår gemensamma strävan mot hållbar utveckling, inklusive målen om hållbar utveckling. Vi erkänner att inhemska resurser först och främst genereras genom ekonomisk tillväxt understödd av en gynnsam miljö på alla nivåer.

67. Privat affärsverksamhet och innovation samt privata investeringar är viktiga drivkrafter bakom produktivitet, inklusive ekonomisk tillväxt och skapande av arbetstillfällen. Vi är medvetna om den mångskiftande karaktären hos den privata sektorn, som rymmer såväl mikroföretag som kooperativ och multinationella företag. Vi uppmanar alla företag att använda sin kreativitet och innovationsförmåga för att lösa utmaningar som står i samband med hållbar utveckling. Vi kommer att främja en dynamisk och väl fungerande företagssektor, samtidigt som vi skyddar arbetstagarnas rättigheter samt miljö- och hälsonormer i enlighet med tillämpliga internationella standarder och avtal samt andra pågående initiativ i detta hänseende, såsom de vägledande principerna för företag och mänskliga rättigheter och Internationella arbetsorganisationens arbetsnormer, konventionen om barnets rättigheter samt centrala multilaterala miljöavtal, för parterna i dessa avtal.

68. Internationell handel är en motor för inkluderan-

de ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning och bidrar till att främja en hållbar utveckling. Vi kommer att fortsätta att verka för ett universellt, regelbaserat, öppet, genomblickbart, förutsägbart, inkluderande, icke-diskriminerande och rättvist multilateralt handelssystem inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO), liksom meningsfull handelsliberalisering. Vi uppmanar alla medlemmar av Världshandelsorganisationen att fördubbla sina ansträngningar för att skyndsamt slutföra förhandlingarna om utvecklingsagendan från Doha. Vi fäster stor vikt vid att tillhandahålla handelsrelaterad kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, däribland afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer, små önationer under utveckling samt medelinkomstländer, bland annat för att främja regional ekonomisk integration och sammanlänkning.

69. Vi erkänner behovet att hjälpa utvecklingsländerna att uppnå en långsiktigt hållbar skuldsättning genom en samordnad politik som syftar till att, när så är lämpligt, främja skuldfinansiering, skuldlättnad, skuldstrukturering och klok skuldförvaltning. Många länder är fortsatt sårbara för skuldkriser och andra befinner sig mitt i en kris, däribland ett antal minst utvecklade länder, små önationer under utveckling och några utvecklade länder. Vi upprepar att kredittagare och kreditgivare måste arbeta tillsammans för att förebygga och lösa ohållbara skuldsituationer. Det är de upplånande ländernas ansvar att upprätthålla hållbara skuldnivåer. Vi är dock medvetna om att även långivarna har ett ansvar att låna ut på ett sätt som inte undergräver håll-

barheten i ett lands skuldsättning. Vi kommer att hjälpa till att upprätthålla en hållbar skuldsättning i de länder som har erhållit skuldlättnader och uppnått hållbara skuldnivåer.

70. Vi lanserar härmed en mekanism för teknikfrämjande, vilken inrättades genom Addis Abeba-handlingsplanen, i syfte att understödja målen för hållbar utveckling. Mekanismen för teknikfrämjande kommer att grunda sig på ett flerpartssamarbete mellan medlemsstaterna, det civila samhället, den privata sektorn, forskarvärlden, Förenta nationernas enheter och andra berörda parter och kommer att bestå av en interinstitutionell arbetsgrupp inom Förenta nationerna för vetenskap, teknik och innovation som främjar målen för hållbar utveckling, ett samarbetsbaserat flerpartsforum för vetenskap, teknik och innovation som främjar målen för hållbar utveckling samt en Internetbaserad plattform.

- Förenta nationernas interinstitutionella arbetsgrupp för vetenskap, teknik och innovation som främjar målen för hållbar utveckling kommer att verka för samordning, samstämmighet och samarbete inom FN-systemet i vetenskaps-, teknik- och innovationsrelaterade frågor och därigenom öka synergierna och effektiviteten, i synnerhet för att stärka initiativ till kapacitetsuppbyggnad. Arbetsgruppen kommer att utnyttja befintliga resurser. Den kommer att arbeta tillsammans med tio företrädare från det civila samhället, den privata sektorn och forskarvärlden för att förbereda mötena i flerpartsforumet för vetenskap, teknik och innovation som främjar

målen för hållbar utveckling, liksom med att utveckla och driftsätta den Internetbaserade plattformen, inklusive att utarbeta förslag om formerna för forumet och den Internetbaserade plattformen. De tio företrädarna utses av generalsekreteraren för en tid av två år. Arbetsgruppen kommer att vara öppen för deltagande av Förenta nationernas alla organ, fonder och program samt det ekonomiska och sociala rådets specialkommissioner och kommer inledningsvis att bestå av de enheter som för närvarande ingår i den informella arbetsgruppen för teknikfrämjande, nämligen avdelningen för ekonomiska och sociala frågor, Förenta nationernas miljöprogram, UNIDO, Förenta nationernas organisation för industriell utveckling, Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur, UNCTAD, Internationella teleunionen, WIPO samt Världsbanken.

- Den Internetbaserade plattformen kommer att användas för att göra en utförlig kartläggning av samt fungera som inkörspport till information om befintliga initiativ, mekanismer och program, inom och utom Förenta nationerna. Den Internetbaserade plattformen kommer också att underlätta tillgången till information, kunskap och erfarenhet samt bästa praxis och tidigare lärdomar i fråga om initiativ och politik för vetenskaps-, teknik- och innovationsfrämjande. Den Internetbaserade plattformen kommer även att underlätta spridningen av relevanta öppet tillgängliga vetenskapliga publikationer som produceras i världen.

Den Internetbaserade plattformen kommer att utvecklas på grundval av en oberoende teknisk bedömning som tar hänsyn till bästa praxis och tidigare lärdomar från andra initiativ, inom och utom Förenta nationerna, i syfte att säkerställa att den kompletterar, underlättar tillgången till och ger adekvat information om befintliga vetenskaps-, teknik- och innovationsplattformar, för att undvika dubbelarbete och öka synergier.

- Flerpartsforumet för vetenskap, teknik och innovation som främjar målen för hållbar utveckling kommer att sammankallas en gång per år, för en tid av två dagar, för att diskutera vetenskaps-, teknik- och innovationssamarbete kring tematiska områden för genomförandet av målen för hållbar utveckling, varvid alla berörda parter kan bidra aktivt inom sitt sakområde. Forumet kommer att utgöra en mötesplats för att underlätta interaktion, kontakter och nätverkande mellan berörda parter och flerpartspartnerskap i syfte att identifiera och analysera tekniska behov och brister, inklusive i fråga om samarbete, innovation och kapacitetsuppbyggnad på det vetenskapliga området, liksom i syfte att bidra till att underlätta utveckling, överföring och spridning av teknik av betydelse för målen för hållbar utveckling. Forumets möten kommer att sammankallas av det ekonomiska och sociala rådets ordförande före mötena i det politiska högnivåforumet under det ekonomiska och sociala rådets ledning eller, alternativt, i anslutning till andra lämpliga forum eller konferen-

ser, med hänsyn tagen till det tema som ska behandlas och i samarbete med arrangörerna av de andra forumen eller konferenserna. Forumets möten kommer att ledas av två medlemsstater och resultera i en sammanfattning av de förda diskussionerna från de två ordförandeskapen, som ett bidrag till den politiska högnivågruppens möten inom ramen för uppföljningen och översynen av genomförandet av utvecklingsagendan efter 2015.

- Den politiska högnivågruppens möten kommer att underbyggas av sammanfattningen från flerpartsforumet. Temana för nästföljande flerpartsforum för vetenskap, teknik och innovation som främjar målen för hållbar utveckling kommer att betänkas av det politiska högnivåforumet för hållbar utveckling, med hänsyn tagen till sakkuningsynpunkter från arbetsgruppen.

71. Vi upprepar att denna agenda samt målen och delmålen för hållbar utveckling, inklusive genomförandemedlen, är universella, odelbara och sammankopplade med varandra.

Uppföljning och översyn

72. Vi åtar oss att medverka i en systematisk uppföljning och översyn av genomförandet av denna agenda under de kommande 15 åren. Ett robust, frivilligt, effektivt, deltagandebaserat, transparent och integrerat ramverk för uppföljning och översyn kommer på ett avgörande sätt att bidra till genomförandet samt hjälpa länderna att maximera och följa framstegen med att genomföra denna agenda i syfte att säkerställa att ingen lämnas utanför.

73. Genom att uppföljningen och översynen sker på nationell, regional och global nivå kommer den att främja ansvarsskyldighet gentemot våra medborgare, understödja effektivt internationellt samarbete för att uppnå denna agenda samt främja utbyten av bästa praxis och ömsesidigt lärande. Den kommer att mobilisera stöd för att övervinna gemensamma utmaningar och identifiera nya och framväxande frågeställningar. Eftersom agendan är universell är det viktigt med ömsesidigt förtroende och ömsesidig förståelse mellan alla nationer.

74. Uppföljnings- och översynsprocesser på alla nivåer kommer att vägledas av följande principer:

a) De kommer att vara frivilliga och landsledda, ta hänsyn till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt nationellt samt respektera politiskt handlingsutrymme och poli-

tiska prioriteringar. Eftersom nationellt ägarskap är centralt för att uppnå en hållbar utveckling, kommer resultatet av processer på nationell nivå att utgöra underlag för översyner på regional och global nivå, givet att den globala översynen i första hand kommer att grunda sig på nationella officiella uppgiftskällor.

b) De kommer att följa framstegen i genomförandet av de universella målen och delmålen, inklusive medlen för genomförande i alla länder på ett sätt som respekterar deras universella, integrerade och sammanhängande natur och de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

c) De kommer att upprätthålla en mer långsiktig inriktning, identifiera landvinningar, utmaningar, brister och avgörande framgångsfaktorer samt hjälpa länderna att göra underbyggda politiska val. De kommer att stödja mobiliseringen av de nödvändiga genomförandemedlen och partnerskapen, understödja identifieringen av lösningar och bästa praxis samt främja det internationella utvecklingsystemets samordning och effektivitet.

d) De kommer att vara öppna, inkluderande, deltagandebaserade och transparenta för alla människor och kommer att understödja rap-

porteringen av alla berörda parter.

e) De kommer att sätta människan i centrum, ta hänsyn till jämställdhetsaspekter, respektera mänskliga rättigheter och särskilt fokusera på de fattigaste, de mest utsatta och dem som ligger längst efter.

f) De kommer att bygga vidare på eventuella befintliga plattformar och processer, undvika dubbelarbete och ta hänsyn till förhållandena, kapaciteten, behoven och prioriteringarna på nationell nivå. De kommer att utvecklas med tiden för att ta hänsyn till framväxande frågeställningar och utvecklingen av nya metoder, samt minimera rapporteringsbördan på de nationella förvaltningarna.

g) De kommer att vara rigorösa och evidensbaserade, underbyggda av landsledda utvärderingar och data som är av hög kvalitet, tillgängliga, aktuella, tillförlitliga och disaggregerade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning och geografisk plats samt andra nationellt relevanta aspekter.

h) De kommer att kräva ökat stöd för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive förstärkning av nationella statistiksystem och utvärderingsprogram, särskilt

i afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling, kustlösa utvecklingsländer samt medelinkomstländer.

i) De kommer att åtnjuta FN-systemets och andra multilaterala institutioners aktiva stöd.

75. Målen och delmålen kommer att följas upp och ses över med hjälp av en uppsättning globala indikatorer. Dessa kommer att kompletteras av indikatorer på regional och nationell nivå som utarbetas av medlemsstaterna jämte resultaten av arbete som genomförs för att utarbeta jämförelsetal för de delmål för vilka det ännu inte finns nationella och globala jämförelseuppgifter. Ramverket av globala indikatorer, som kommer att utarbetas av den interinstitutionella expertgruppen för målen för hållbar utveckling (IAEG-SDGs), kommer att godkännas av den statistiska kommissionen senast i mars 2016 och därefter antas av det ekonomiska och sociala rådet samt generalförsamlingen, i överensstämmelse med befintliga mandat. Detta ramverk kommer att vara enkelt och ändå robust, behandla alla mål och delmål för hållbar utveckling, inklusive medel för genomförande, samt bevara den politiska balansen, integrationen och ambitionsnivån i dessa.

76. Vi kommer att stödja utvecklingsländerna, särskilt afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och kustlösa utvecklingsländer, att stärka kapaciteten hos nationella statistikbyråer och datasystem för att garantera tillgången till aktuella, tillförlitliga och disaggregerade uppgifter av hög kvalitet. Vi kommer

att främja en genomblickbar och ansvarsfull utökning av lämpligt offentlig–privat samarbete för att utforska det bidrag som kan komma från en mängd olika uppgifter, däribland information från jordobservation samt geospatial information, samtidigt som det nationella ägarskapet säkras när det gäller att understödja och följa framsteg.

77. Vi åtar oss att medverka fullt ut i genomförandet av regelbundna och inkluderande översyner av framstegen på subnationell, nationell, regional och global nivå. Vi kommer i möjligaste mån att utnyttja befintliga nätverk av institutioner och mekanismer för uppföljning och översyn. De nationella rapporterna kommer att medge bedömningar av framstegen samt identifiera utmaningar på regional och global nivå. Till sammans med regionala dialoger och globala översyner kommer de att underbygga rekommendationerna för uppföljning på olika nivåer.

Nationell nivå

78. Vi uppmanar alla medlemsstater att snarast möjligt utarbeta ambitiösa nationella handlingsprogram för det samlade genomförandet av denna agenda. Dessa kan understödja övergången till målen för hållbar utveckling och bygga på befintliga planeringsinstrument, såsom nationella utvecklingsstrategier och strategier för hållbar utveckling, när så är lämpligt.

79. Vi uppmanar även medlemsstaterna att genomföra regelbundna och inkluderande landsleda och landsstyrda översyner av framstegen på nationell och subnationell nivå. Sådana översyner bör stödja sig på bidrag från

ursprungsfolk, det civila samhället, den privata sektorn och andra berörda parter, i överensstämmelse med förhållandena, politiken och prioriteringarna på nationellt nivå. De nationella parlamenten och andra institutioner kan också stödja dessa processer.

Regional nivå

80. Där så är lämpligt kan uppföljningen och översynen på regional och subregional nivå erbjuda goda möjligheter att lära av varandra, bland annat genom frivilliga översyner, utbyte av bästa praxis samt diskussion om gemensamma mål. Vi välkomnar i detta avseende regionala och subregionala kommissioners och organisationers samarbete. Inkluderande regionala processer kommer att stödja sig på översyner på nationell nivå och bidra till uppföljningen och översynen på global nivå, inklusive i det politiska högnivåforumet för hållbar utveckling.

81. Vi erkänner vikten av att bygga vidare på befintliga uppföljnings- och översynsmekanismer på regional nivå samt att medge tillräckligt politiskt handlingsutrymme och uppmanar därför alla medlemsstater att identifiera det lämpligaste regionala forumet att medverka i. Förenta nationernas regionala kommissioner uppmanas att fortsätta stödja medlemsländerna i detta hänseende.

Global nivå

82. Det politiska högnivåforumet kommer att ha en central roll genom att övervaka ett nätverk av uppföljnings- och översynsprocesser på global nivå och kommer att arbeta i samstämmighet tillsammans med generalförsamlingen, ekonomiska och sociala rådet samt andra berörda organ och forum, i enlighet med befintliga mandat. Det kommer att underlätta utbyte av erfarenheter, inklusive framgångar, utmaningar och tidigare lärdomar, och ge politiskt ledarskap, vägledning och rekommendationer för uppföljning. Det kommer att främja systemomfattande samstämmighet i och samordning av politiken för hållbar utveckling. Forumet bör se till att agendan förblir relevant och ambitiös och bör fokusera på att bedöma framsteg, landvinningar och utmaningar som utvecklade länder och utvecklingsländer står inför liksom på nya och framväxande frågeställningar. Effektiva kopplingar kommer att göras till uppföljnings- och överinarsarrangemang inom ramen alla Förenta nationernas relevanta konferenser och processer, inklusive om de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och kustlösa utvecklingsländer.

83. Uppföljningen och över synen i det politiska högnivåforumet kommer att underbyggas av en årlig lägesrapport om målen för hållbar utveckling. Denna utarbetas av generalsekreteraren i samarbete med FN-systemet på grundval av ramverket av globala indikatorer, uppgifter som produceras av nationella statistiksystem och information som insamlas på regional nivå. Det politiska högnivåforumet kommer även att hämta information från den glo-

bala rapporten om hållbar utveckling (Global Sustainable Development Report), som ska stärka kontaktytan mellan vetenskap och politik och som skulle kunna utgöra ett kraftfullt evidensbaserat instrument i de politiska beslutfattarnas arbete för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Vi uppmanar ekonomiska och sociala rådets ordförande att genomföra en samrådsprocess om den globala rapportens omfattning, metod och frekvens samt förhållande till lägesrapporten. Resultatet av detta samråd bör återspeglas i ministerförklaringen från det politiska högnivåforumets session 2016.

84. Det politiska högnivåforumet under ekonomiska och sociala rådets ledning ska utföra regelbundna översyner i överensstämmelse med generalförsamlingens resolution 67/290. Översynerna kommer att vara frivilliga, även om rapportering uppmuntras, och omfatta såväl utvecklade länder och utvecklingsländer som Förenta nationernas berörda enheter och andra berörda parter, däribland det civila samhället och den privata sektorn. De ska vara statsledda och innefatta ministrar och andra berörda deltagare på hög nivå. De ska utgöra en plattform för partnerskap, bland annat genom deltagande av viktiga samhällsgrupper.

85. Även tematiska översyner av de framsteg som görs mot målen för hållbar utveckling, inklusive övergripande frågor, kommer att äga rum i det politiska högnivåforumet. Dessa kommer att understödjas av översyner av ekonomiska och sociala rådets specialkommissioner och andra mellanstatliga organ och forum, vilka bör återspegla såväl målens integrerade natur som det inbör-

des sambandet mellan dem. De kommer att involvera alla berörda parter samt, då så är möjligt, beaktas i och anpassas efter det politiska högnivåforumets cykel.

86. Vi välkomnar den i enlighet med Addis Abeba-handlingsplanen särskilda uppföljningen och över synen av utvecklingsfinansieringens resultat och alla medel för genomförande av målen för hållbar utveckling, vilken är integrerad med denna agendas uppföljnings- och överinarsram. De mellanstatligt överenskomna slutsatserna och rekommendationerna från ekonomiska och sociala rådets årliga forum för utvecklingsfinansiering kommer att födas in i den samlade uppföljningen och över synen av genomförandet av denna agenda i det politiska högnivåforumet.

87. Vid mötena vart fjärde år under generalförsamlingens ledning kommer det politiska högnivåforumet att ge politisk vägledning på hög nivå om agendan och dess genomförande, identifiera framsteg och framväxande utmaningar samt mobilisera ytterligare åtgärder för att påskynda genomförandet. Nästa politiska högnivåforum under generalförsamlingens ledning kommer att hållas 2019, varvid mötescykeln följaktligen nollställs, i syfte att maximera samstämmigheten med den fyraåriga övergripande politiska över synsprocessen (Quadrennial Comprehensive Policy Review, QCPR).

88. Vi betonar även vikten av systemomfattande strategisk planering, genomförande och rapportering i syfte att garantera ett samstämmigt och integrerat stöd till genomförandet av den nya agendan från FN:s utvecklingsystem. Berörda styrorgan bör vidta åtgärder för att se över så-

dant genomförandestöd och för att rapportera om framsteg och hinder. Vi välkomnar den pågående dialogen i ekonomiska och sociala rådet om vilken roll FN:s utvecklingssystem ska ha på längre sikt och ser fram emot att agera på lämpligt sätt i dessa frågor.

89. Det politiska högnivåforumet kommer att stödja deltagande i uppföljnings- och överynsprocesser av de viktiga samhällsgrupperna och andra berörda parter i överensstämmelse med resolution 67/290. Vi uppmanar dessa aktörer att rapportera om sitt bidrag till agendans genomförande.

90. Vi uppmanar generalsekreteraren att i samråd med medlemsstaterna utarbeta en rapport, för behandling under generalförsamlingens sjuttionde session inför det politiska högnivåforumets möte 2016, som redogör för avgörande milstolpar på vägen mot en samstämmig, effektiv och inkluderande uppföljning och översyn på global nivå. Rapporten bör inbegripa ett förslag om de organisatoriska arrangemangen för statsledda översyner i det politiska högnivåforumet under ekonomiska och sociala rådets ledning, inklusive rekommendationer om frivilliga gemensamma riktlinjer för rapportering. Den bör klargöra institutionella ansvarsområden och ge vägledning i fråga om årliga teman, en ordningsföljd för tematiska översyner samt olika alternativ för periodiska översyner för det politiska högnivåforumet.

91. Vi bekräftar vårt orubbliga åtagande att uppnå denna agenda och använda den fullt ut för att förändra vår värld till det bättre till 2030.

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Stockholm